

**Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Ústav správních a sociálních věd**

Clo jako prostředek mezinárodní politiky

Nikola Žurková

**Bakalářská práce
2017**

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Nikola Žurková**
Osobní číslo: **E13158**
Studijní program: **B6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Veřejná ekonomika a správa: Ekonomika pro kriminalisty a celníky**
Název tématu: **Clo jako prostředek mezinárodní politiky**
Zadávací katedra: **Ústav správních a sociálních věd**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cílem práce je identifikovat případy využití cla jako prostředku mezinárodní politiky v nejnovejší historii a analyzovat právní, politické a ekonomické dopady takových akcí. Komparovat účinnost využití cla jako prostředku mezinárodní politiky s účinností jiných prostředků (jako jsou např. sankce, diplomatické prostředky aj.).

Osnova:

- Clo a jeho právní a politické aspekty
- Historický vývoj celnictví
- Celní politika
- Zavedení cla a kvóty v ekonomice
- Dopady zavedení cla
- Komparace cla s jinými prostředky mezinárodní politiky

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy: cca 35 stran

Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

KALÍNSKÁ, E. Mezinárodní obchod v 21. století. 1. vyd. Praha: Grada, 2010. 228 s. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-3396-8.

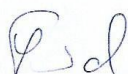
KÁRNÍK, M. Clo a celní politika od A do Z. 1. vyd. Olomouc: ANAG. 2012, 303 s. Právo (ANAG). ISBN 978-80-7263-779-9.

MACHKOVÁ, H., ČERNOHLÁVKOVÁ, E., SATO, A. Mezinárodní obchodní operace. 6., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Grada, 2014. 256 s. ISBN 978-80-247-4874-0.

MULAČOVÁ, V, MULAČ, P. Obchodní podnikání ve 21. století. 1. vyd. Praha: Grada, 2013. 520 s. Finanční řízení. ISBN 978-80-247-4780-4.

ŠTĚRBOVÁ, L. Mezinárodní obchod ve světové krizi 21. století. 1. vyd. Praha: Grada, 2013. 364 s. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-4694-4.

Vedoucí bakalářské práce:

JUDr. Martin Šmíd

Ústav správních a sociálních věd

Datum zadání bakalářské práce: 4. září 2016

Termín odevzdání bakalářské práce: 28. dubna 2017

doc. Ing. Romana Provozničková, Ph.D.

děkanka

L.S.

doc. Ing. Jolana Volejníková, Ph.D.

vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 4. září 2016

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako Školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 9/2012, bude práce zveřejněna v Univerzitní knihovně a prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 15. 6. 2017

Nikola Žurková

PODĚKOVÁNÍ:

Tímto bych ráda poděkovala svému vedoucímu práce JUDr. Martinu Šmídovi, Ph.D. za jeho odbornou pomoc, cenné rady a poskytnuté materiály, které mi pomohly při zpracování mé bakalářské práce.

ANOTACE

Práce je zaměřena na clo jako na prostředek mezinárodní politiky při zahraničním obchodu. Stručná charakteristika vývoje cla na území České republiky od revolučního roku 1848 do současnosti. Jeho druhy, význam a funkce při dovozu a vývozu zboží s následnou komparací s jinými prostředky mezinárodní politiky.

KLÍČOVÁ SLOVA

clo, ekonomika, dovoz, vývoz

TITLE

Tariff as a means of international politics

ANNOTATION

This work is focused on tariff as a means of international politics in foreign trade. Brief characteristics of development tariff in the Czech Republic since the revolution of 1848 to the present. His species, the importance and function of the import and export of goods with subsequent comparison with other means of international politics.

KEYWORDS

tariff, economy, import, export

OBSAH

ÚVOD.....	10
1. CLO	11
1.1. FUNKCE CLA	11
1.2. DRUHY CEL	13
2. HISTORICKÝ VÝVOJ CELNICTVÍ.....	17
2.1. HISTORIE A VÝVOJ CLA DO ROKU 1848	17
2.2. VÝVOJ CLA OD REVOLUČNÍHO ROKU 1848 DO ROKU 1918	19
2.3. VÝVOJ CLA OD ROKU 1918 DO ROKU 1945	20
2.4. VÝVOJ CLA PO VÁLEČNÉM ROKU 1945 DO ROKU 1993.....	22
2.5. VÝVOJ CELNICTVÍ PO VZNIKU SAMOSTATNÉ ČESKÉ REPUBLIKY	24
3. CELNÍ SPRÁVA ČESKÉ REPUBLIKY	26
4. CELNÍ POLITIKA	28
4.1. SMLUVNÍ NÁSTROJE.....	29
4.2. AUTONOMNÍ NÁSTROJE	30
5. ZAVEDENÍ CLA A KVÓTY V EKONOMICE.....	33
5.1. ZAVEDENÍ CLA V MALÉ OTEVŘENÉ EKONOMICE	33
5.2. ZAVEDENÍ CLA VE VELKÉ OTEVŘENÉ EKONOMICE	35
5.2.1. Prohibitivní, maximální a optimální clo	36
5.2.2. Efektivní míra celní ochrany	37
5.3. ZAVEDENÍ KVÓTY V MALÉ OTEVŘENÉ EKONOMICE.....	38
6. KOMPARACE CLA S JINÝMI PROSTŘEDKY MEZINÁRODNÍ POLITIKY	40
6.1. MEZINÁRODNÍ SANKCE	40
6.1.1. AML systems	41
6.1.2. Sankce v ČR a EU a jejich příčiny	42
6.1.3. Problematické státy v oblasti mezinárodních sankcí	44
6.2. EXPORTNÍ DOTACE	46
6.2.1. Exportní strategie ČR 2012 – 2020	47
6.3. DOBROVOLNÁ OMEZENÍ EXPORTU.....	48
6.4. NEVIDITELNÉ PŘEKÁŽKY DOVOZU	49
6.5. VÝVOZNÍ SUBVENCE	50
6.6. VÝHODY A NEVÝHODY PROSTŘEDKŮ MEZINÁRODNÍ POLITIKY.....	51
ZÁVĚR.....	53
POUŽITÁ LITERATURA	54

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Přehled cla z dovozu zboží do ČR od r. 2005 do r. 2015	26
Tabulka 2: Přehled vývozních subvencí vyplacených v ČR od r. 2004 do r. 2013.....	50

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1: Graf popisující roční přehled příjmů z cla vybraného na území ČR	27
Obrázek 2: Zavedení cla v malé otevřené ekonomice.....	34
Obrázek 3: Zavedení cla ve velké otevřené ekonomice	36
Obrázek 4: Zavedení kvóty v malé otevřené ekonomice	39
Obrázek 5: Příčiny uvalení sankcí v regionu blízkého sousedství EU	43
Obrázek 6: Příčiny uvalení sankcí vůči ostatním zemím světa	43
Obrázek 7: Exportní podpora v zemědělství	46
Obrázek 8: Dobrovolné omezení exportu.....	48
Obrázek 9: Graf popisující roční přehled vývozních subvencí vyplacených v ČR.....	51

SEZNAM ZKRATEK

AML	Anti money laundering
CEFTA	Central European Free Trade Agreement
CzechInvest	Agentura pro podporu podnikání a investic
CzechTrade	Česká agentura na podporu obchodu
ČEB	Česká exportní banka
ČR	Česká republika
EGAP	Exportní garanční a pojišťovací společnost, a.s.
EHS	Evropské hospodářské společenství
ES	Evropské společenství
ETA	Euskadi Ta Askatasuna (teroristická organizace)
EU	Evropská unie
FAO	Food and Agriculture Organization
FAÚ	Finanční analytický úřad
GATT	General Agreement on Tariffs and Trade
HDP	hrubý domácí produkt
KLDR	Korejská lidově demokratická republika
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
NAFTA	North American Free Trade Agreement
OECD	Organization for Economic Co-operation and Development
OSN	Organizace spojených národů
Sb.	Sbírka zákonů
UNCTAD	United Nations Conference on Trade and Development
WTO	World Trade Organization

ÚVOD

Tématem mé bakalářské práce je Clo jako prostředek mezinárodní politiky. Ke zpracování mé bakalářské práce jsem použila mnoho informací z Celní správy České republiky, jelikož se jedná o instituci, která má dva základní úkoly, kterými jsou ochrana a regulace domácího trhu formou výběru cla z dováženého zboží a dohled nad tím, aby toto zboží neohrožovalo životy nebo zdraví lidí, zvířat či rostlin.

Práce je rozdělena do šesti částí. První kapitola se věnuje obecně clu. Je zde popsán význam, druhy a funkce cla z obecného hlediska. Druhá kapitola se věnuje historickému vývoji celnictví na území České republiky od revolučního roku 1848 až do současné podoby celnictví na našem území. V této kapitole je podrobněji popsán vývoj cla při rozvoji našeho území, změny v obchodu, celních sazbách, právních předpisech, které měli vliv na celní řízení. Třetí kapitola je zaměřena na celní správu České republiky z hlediska statistik cla z dovozu zboží do České republiky ze zahraničí. Kapitola obsahuje údaje o výši celkového cla z dovozu zboží v letech 2005 až 2015 na účtu celní správy, tedy celkové příjmy z výběru cla. Čtvrtá kapitola je věnována celní politice a jejím nástrojům, prostřednictvím kterých stát zabezpečuje zájmy v ekonomických vztazích s ostatními státy v celé oblasti celnictví. Jedná se o nástroje autonomní a smluvní. Pátá kapitola je zaměřena na vliv cla a kvóty při zavedení do malé a velké otevřené ekonomiky. Teoreticky i graficky je zde vysvětleno, jak clo působí na otevřenou ekonomiku (malou i velkou) v oblasti dovozu a vývozu zboží, jaké jsou dopady tohoto zavedení na celkovou ekonomiku, ale i na dodavatele a odběratele. Zmíněno je zde i zavedení kvóty do malé otevřené ekonomiky. Poslední, tedy šestá kapitola je věnována komparaci cla s jinými prostředky mezinárodní politiky, které ovlivňují ekonomiku z hlediska dovozu a vývozu zboží. Na praktických příkladech je vidět vliv jednotlivých ostatních nástrojů mezinárodní politiky na ekonomiku. Jedná se o nástroje, které podporují nebo omezují zemi z hlediska dovozu a vývozu zboží.

Cílem práce je identifikování případů využití cla jako prostředku mezinárodní politiky jak v malé otevřené ekonomice, tak ve velké otevřené ekonomice v nejnovější historii. Dále je cílem této práce komparovat účinnost využití cla jako prostředku mezinárodní politiky s účinností jiných prostředků mezinárodní politiky, kterými jsou například mezinárodní sankce, exportní dotace, dobrovolná omezení exportu, neviditelné překážky dovozu a také vývozní subvence a následně jejich porovnání mezi sebou.

1. CLO

Clo lze charakterizovat jako povinnou dávku, která je odváděna do státního rozpočtu jako daňový příjem. Tato dávka je vybírána v přímé souvislosti s přechodem zboží přes státní hranice ať už od osob, které zboží dovážejí nebo vyvážejí, tak i od osob, pro které je zboží dováženo nebo vyváženo.

Na webových stránkách Celní správy České republiky je uvedena definice cla: „Clo, resp. **celní poplatek** je dávka vybíraná státem při přechodu zboží přes celní hranici“. [13] Tuto definici vzhledem k neekvivalentnímu charakteru cla nelze označit za zcela správnou, jelikož princip neekvivalence znamená, že podíl, který má jednotlivec na společných příjmech nemá žádnou nebo téměř žádnou souvislost s tím, v jaké výši bude jeho podíl na výdajích z veřejných rozpočtů nebo spotřeba veřejných statků.

Clo je vyměřováno a vybíráno v měně dovážejícího nebo vyvážejícího státu. Jeho částka se tedy vypočítá podle celní sazby neboli tarifu, uvedené v právním předpisu (většinou v celním sazebníku), proto je tedy označováno jako nejdůležitější tarifní nástroj celní politiky. Jako nástroj plní určité obecné funkce, kterými jsou funkce fiskální, ochranná a obchodněpolitická. [5] [13]

1.1. Funkce cla

Fiskální funkce cla je někdy také označována jako funkce akumulární. Jedná se o funkci, jejímž účelem je zajišťovat prostřednictvím cla zdroj ve formě příjmů do státního rozpočtu. Clo, které plnilo a plní pouze fiskální funkci, bývá také označováno „*clém berním*“. Jedná se o historicky nejstarší funkci, avšak v současnosti slouží tato funkce u cla pouze okrajově, jelikož ztrácí svůj význam.

Již od počátku, přesněji od starověkého Egypta začalo existovat clo s fiskální funkcí, kde představovalo hlavní zdroj příjmů. Tyto příjmy byly především získávány z rozvinutého obchodu a dopravy v tehdejší době. Postupem času docházelo k růstu hospodářské ekonomiky (vyspělosti země), což znamenalo zapojení do světového obchodu.

V současnosti a na základě růstu hospodářské ekonomiky má clo důležitou roli na straně příjmů ve státním rozpočtu. Na těchto příjmech se podílí až jednou čtvrtinou, což je 25% z částky, která plyne do rozpočtu celních správ jednotlivých zemí při dovozu zboží ze zahraničí. Zapojením do světového obchodu ovšem došlo k poklesu podílů příjmů z cla do státního rozpočtu až pod 5%. Tento pokles je především důsledkem snahy vývozní země

dosáhnout výhodnějšího vývozu, což znamená, že tato země se snaží v zemi určení zboží dosáhnout nižší sazby cla, což způsobí, že je sama nucena nabídnout nižší sazby cla na dovážené zboží ze země určení a nižší sazbu cla na vlastní vyvážené zboží. Pokud dojde k takovému snížení, musí být příslušnou zemí, ve které došlo ke snížení celní sazby, tyto sazby přiznány všem členským zemím *Všeobecné dohody o clech a obchodu*, ve které se aplikovala doložka nejvyšších výhod.

Ochranná funkce je typická pro všechny státní útvary a někdy také označována jako funkce ochrany vnitřního trhu, což znamená, že chrání domácí výrobce na domácím trhu před zahraniční konkurencí.

Je spojena s dovozním clem. Nízké clo vyhovuje dovozcům i spotřebitelům, vysoké clo poskytuje vysokou ochranu domácím spotřebitelům před zahraniční konkurencí. Prostřednictvím dovozního cla dochází k navýšení cen dovážených výrobků na tuzemském trhu a tím i k jeho cenovému zvýhodnění oproti domácí produkci.

Při dočasné aplikaci cel dochází k ochraně vybraných odvětví domácí výroby před zahraniční konkurencí, vytvoření časového prostoru pro investice do výroby a ke zvýšení konkurenční schopnosti domácích výrobců. Naopak při delší aplikaci cel dochází k tomu, že domácí výrobci poleví ve snaze o kvalitní změny vlastní produkce a tímto pak aplikace cel ztrácí svůj ochranný smysl.

Obchodněpolitická funkce je nevýznamnější funkcí z hlediska aktuálnosti a důležitosti. Někdy je tato funkce také označována jako funkce regulační. Z hlediska zahraničního obchodu umožňuje komoditní a teritoriální regulaci. **Komoditní regulace** znamená, že se uplatní rozdílné celní sazby na jednotlivé komodity ve smyslu skladby zboží, které požadujeme. **Teritoriální regulace** znamená, že se uplatní rozdílné celní sazby podle zájmu země (ze kterých zemí nebo do kterých zemí chce své zboží daná země vyvážet či dovážet).

Realizace obchodněpolitické funkce probíhá tak, že systém celních sazeb je zaměřen na určité druhy zboží a určité země původu. Tímto zaměřením se dosahuje potřebné skladby dováženého nebo vyváženého zboží. Tuto realizaci můžeme například aplikovat tak, že snížíme clo na určité zboží, které je dováženo z konkrétní země či regionu. Výsledkem tedy je, že dosáhneme cenového zvýhodnění tohoto zboží v porovnání se zbožím na domácí trhu, zvýšení konkurenceschopnosti tohoto zboží a dále dojde k žádoucímu zvýšení jeho dovozu.

Zapojení do systému všeobecných celních preferencí dochází také k realizaci obchodněpolitické funkce. Tento systém představuje soubor obchodněpolitických opatření. Tato opatření umožňují rozvinutým zemím poskytovat rozvojovým zemím jednostranný

zvýhodněný přístup na jejich trhy. Cílem systému je zaměření na rozvojové země a méně rozvinuté země, kde hlavním úkolem je odstraňování chudoby, podporování ekonomického rozvoje těchto zemí a napomáhání k zapojení do mezinárodního obchodu.

Cenotvorná funkce je někdy také uváděna jako samostatná funkce cla, ale můžeme ji zařadit pod obchodněpolitickou funkci, jelikož se jedná o započítání celní hodnoty do prodejní hodnoty zboží a tím dochází k podražení tohoto zboží. Účelem je ochrana domácího výrobce, který vyrábí stejné nebo podobné zboží a zvýšení jeho konkurenceschopnosti na domácím trhu. Zároveň také ochraňuje trh před nežádoucí konkurencí zahraničních výrobců.

Ekologická funkce vyjadřuje, že stát uvalí vyšší celní sazby na určité výrobky nebo zboží a tím se účinněji brání dovozu takovýchto surovin, materiálů nebo hotových výrobků, které mají při jejich dalším zpracování nebo používání negativní vliv na životní prostředí nebo na zdraví a životy obyvatel. [13]

1.2. Druhy cel

Podle druhů sazeb dělíme cla na *valorická*, *specifická* a *diferencovaná* (kombinovaná).

Valorická cla jsou stanovena jako procentuální podíl z hodnoty zboží. Hodnota zboží je jeho tržní (fakturovaná) cena, která překračuje hranice. Pomocí procentní sazby, která je uvedena v celním sazebníku se stanovuje konkrétní částka cla. Pokud nastanou pochybnosti ve fakturované ceně zboží, použije se pro výpočet celní hodnoty referenční minimální cena zboží.

Specifická cla jsou cla, která se vztahují k množství zboží, nikoliv k jeho hodnotě. Stanovují se pevnou částkou za určitou fyzickou měrnou jednotku zboží, například za tunu, hektolitr, kus a podobně, která překročí státní hranici. Využívají se pouze tam, kde je přímá logická vazba mezi množstvím zboží a clem a jsou nezávislá na pohybu cenové hladiny státu.

Diferencovaná cla (kombinovaná) jsou kombinací metod výpočtu valorických a specifických cel. Jejich hodnota se vypočítá jako procentuální podíl z tržní hodnoty zboží plus stanovená pevná částka za určitou fyzickou jednotku zboží (například 20% z hodnoty dovozu plus 1,2 dolaru za jednu tunu).

Podle směru pohybu zboží dělíme cla na *vývozní*, *dovozní* a *tranzitní*.

Vývozní cla jsou placena při vývozu zboží, o kterém to výslovně stanoví celní sazebník. Podle současného celního kodexu Společenství v článku 4 odst. 10, se vývozním clem rozumí clo a poplatky vybírané při vývozu zboží, které mají rovnocenné účinky a dále se vývozními

poplatky rozumí ty poplatky, které byly zavedeny v rámci společné zemědělské politiky nebo v rámci zvláštních úprav platných pro některé druhy zboží, které vznikly zpracováním zemědělských produktů.

Důležitý význam mají hlavně pro země, které disponují jedním nebo několika málo vývozními produkty. V současné době se vývozní cla uplatňují především z fiskálních důvodů u rozvojových zemí a dále u zemí, které využívají vývozní cla jako ochranu s cílem zamezit nebo omezit vývozu určitého zboží.

Účelem těchto cel je zvýšení příjmů státního rozpočtu na úkor zahraničních odběratelů určitých statků, za podmínky, že cenová elasticita bude poměrně nízká, jelikož zavedením cla zvýšená cena vede ke snížení zájmů kupujících.

Dovozní cla jsou vybírána při dovozu zboží do celního území a jedná se o jeden z nejběžnějších a nejobvyklejších nástrojů pro ochranu domácího trhu a výroby před zahraniční konkurencí. Podle současného celního kodexu Společenství v článku 4 odst. 10, se vývozním clem rozumí clo a poplatky vybírané při dovozu zboží, které mají rovnocenné účinky a dále se dovozními poplatky rozumí ty poplatky, které byly zavedeny v rámci společné zemědělské politiky nebo v rámci zvláštních režimů platných pro některé druhy zboží, které vznikly zpracováním zemědělských produktů.

Vytvářejí prostor pro zisk nebo vyšší odbyt domácích výrobců stejného zboží, jelikož se promítají do cen dovozního zboží na domácím trhu. Umožňují z hlediska vyšší ceny dovozu větší rozšíření domácí výroby, jelikož se na této výrobě podílejí subjekty, které nenajdou odbyt z důvodu vyšší ceny v soutěži se zahraniční konkurencí.

Tranzitní cla označovaná také jako průvozní cla, jsou placena za zboží, které prochází územím státu. Jedná se o tranzitní režim, při kterém dochází k přepravě zboží, osob a dopravních prostředků jednoho státu přes hranice druhého státu. Na základě Úmluvy a statutu o svobodě tranzitu, která byla přijata v roce 1921 v Barceloně, se převážná část států zavázala toto clo zrušit (včetně České republiky).

Podle způsobu stanovení cla jsou cla rozdělována na *autonomní* a *smluvní*.

Autonomní cla jsou stanovena jednostranným rozhodnutím státu, který je vybírá, a nejsou nijak vázána jakoukoliv mezinárodní smlouvou. Někdy jsou také označována jako *všeobecná cla*. Tato cla jsou využívána pouze v případě, pokud jsou nižší než smluvní cla uvedená v celním sazebníku. V minulosti, tedy v období bývalého Československa až do doby vstupu České republiky do Evropské unie byla autonomní cla využívána jako sankce v případě, kdy

země původu u dováženého zboží nebyla zjištělná nebo v případě dováženého zboží ze zemí, kterým nebyla poskytována doložka nejvyšších výhod.

Smluvní cla jsou vázána mezinárodní smlouvou s jinými státy. Tato smlouva stanoví okruh zboží a jeho celní sazby. Vycházejí ze Všeobecné dohody o clech a obchodu, proto není možné je libovolně zvyšovat. Na základě této dohody musí být tato cla poskytována všem členům dohody. Používají se pro zboží, které pochází ze zemí, kterým je poskytována doložka nejvyšších výhod.

Podle účelu a funkce cla jsou cla rozdělována na *obchodněpolitická cla*, do kterých řadíme cla prohibitivní (diskriminační), skleníková, kompenzační, vyjednávací (negociační) a preferenční, dále na *ochranná cla*, do kterých řadíme cla antidumpingová, vyrovnávací (protisubvenční) a odvetná (retorzní).

Prohibitivní cla (diskriminační) mají stanovené vysoké sazby, které znemožňují dovoz či vývoz zboží na které jsou uvalena.

Skleníková cla mají za účel ochranu sektoru domácího hospodářství, který se nově rozvíjí před zahraniční konkurencí, aby nedocházelo k zlikvidování tohoto sektoru již na počátku jejich existence a dále ochranu odvětví výroby, které prochází restrukturalizací neboli změnou či přizpůsobením.

Kompenzační cla jsou zaváděna na dovoz ze země, která poškozují konkrétní obchodní zájmy svými opatřeními. Na základě doložky nejvyšších výhod dochází ke zvýšení tarifní sazby. Jejich cílem je zmírnění rozdílů mezi zbožím, které je dováženo ze země, která má lepší podmínky produkce a produkcí v dovozní zemi, která vyrábí za horších produkčních podmínek.

Vyjednávací cla (negociační) slouží jako vyjednávací prostředek. Používají se při obchodněpolitických jednáních, ve kterých se diskutuje o snížení překážek obchodu.

Preferenční cla na základě preferenčních úmluv nebo integračních seskupení svou sazbou zvýhodňují vybrané země. Jedná se o snížené clo, které zvýhodňuje zboží, které je dováženo či vyváženo z určité země nebo ze skupiny zemí a dále zvýhodňuje zboží, které je dováženo či vyváženo ke konečnému použití. Základem jejich uplatnění je Všeobecný systém preferencí.

Antidumpingová cla jsou dodatečná cla. Jedná se o celní přírážky na dovezené zboží, které chrání trh proti dumpingu. Dumpingem rozumíme výrobky, jejichž vývozní cena je nižší než běžná cena výrobku v zemi vývozu.

Rozlišujeme antidumpingová cla *prozatímní* a *konečná*. Prozatímní antidumpingová cla mohou být přijata od zahájení antidumpingového řízení nejdříve po 60 dnech a nejdéle do 9 měsíců. Výše těchto cel se zajišťuje složením celní jistoty. Konečná antidumpingová cla vznikají při uzavření antidumpingového řízení. Vznikají v případě, kdy důsledek dumpingu byl prokázán jako škodlivý, jelikož bylo clo stanoveno pro konkrétního výrobce nebo dovozce.

Vyrovňovací cla (protisubvenční) uvaluje stát na dovozy zboží jako ochranné opatření, pokud vyvážející státy poskytly nedovolenou podporu (subvenci) na výrobu, vývoz, prodej či dopravu. Podmínkou zavedení vyrovnávacího cla je způsobení újmy odvětví v dovozní zemi. Účelem zavedení těchto cel je vyrovnání snížené ceny dováženého zboží.

Rozlišují se vyrovnávací cla *prozatímní* a *konečná*. Prozatímní vyrovnávací cla jsou uložena v průběhu protisubvenčního řízení, pokud bylo zjištěno, že výrobek, který byl subvencovaný, způsobil újmu výrobnímu odvětví v dovozní zemi. Uložení může být provedeno nejdříve 60 dnů po zahájení řízení, nejdéle do 9 měsíců, ale maximálně může být uloženo na dobu 4 měsíců. Konečná vyrovnávací cla vznikají jako výsledek při uzavření protisubvenčního řízení. Vznikají pouze v případě, pokud byl škodlivý důsledek prokázán.

Odvetná cla (retorzní) stanovuje stát na přechodnou dobu. Jedná se o přírážky k celním sazbám nebo o formy zvláštního cla ze zboží, které je zavedeno v případě, kdy zboží podle celního sazebníku clu nepodléhá. Zavádí se v případě hospodářské odvetvy proti státu, ze kterého dovážíme zboží a který diskriminuje dovozní stát v hospodářských vztazích. [5] [13] [19] [22] [23]

2. HISTORICKÝ VÝVOJ CELNICTVÍ

2.1. Historie a vývoj cla do roku 1848

Doklady o existenci celníků lze najít již v Písmu svatém (Bibli). Příkladem tomu je Nový zákon, Evangelium apoštola sv. Matouše, kde se nachází zmínka o hostině Krista u celníka Matouše. Bibličtí celníci vybírali clo pro Řím v Judei, ale židovským okolím byli pro své povolání opovrhováni. První písemné zmínky o clech lze najít již v záznamech ze staré Mezopotámie. Zde tvořila cla podstatnou část příjmů chrámů.

Nejstarším a nejdůležitějším celním řádem, který upravoval cla pro obchod s Velkomoravskou říší, byl **Raffelstettenský celní řád** vydaný franskou říší v letech 903 až 906. Byl vydán za účelem upravení vzájemné celní praxe velkomoravských a franských obchodníků při vývozu a dovozu svých výrobků. Reagoval na stížnosti podávané bavorskými kupci a všemi, kteří jezdili do východních zemí, kde byli nuceni platit vysoké poplatky. Tento celní řád zejména reguloval uvalování cla v závislosti na druhu zboží, obchodní cestě, odbytíšti a etnické příslušnosti plátce cla.

Území dnešní České republiky bylo v minulých dobách místem mnoha obchodních cest a stezek. Nejvýznamnější je *Jantarová stezka*, která vedla z Benátek od Jaderského moře až do oblasti dnešního Polska k Baltskému moři. Další významnou stezkou je *Trstenická stezka*, která spojovala západní a východní Evropu a vedla přes Čechy, Moravu až do Pobaltí a Orientu. Po této stezce proudilo velké množství zboží (kožešiny, sůl, otroci, vzácné látky), ze kterého plynuly panovníkům velké příjmy. Postupem času se na území dnešní České republiky začal vyvíjet nový přemyslovský stát. Praha se stala nejdůležitějším obchodním, hospodářským a politickým centrem. Na pražském trhu se obchodovalo v podobě směny, ale také se platilo šátky a mincemi. Dovozem do Prahy byla sůl, šperky, drahé látky, koření apod. Z Čech se poté vyváželi kožešiny, chmel, med, slad a další zboží.

Na počátku 10. století Boleslav I. a Boleslav II. za své vlády položili základ pro vybírání a uspořádání cla v Čechách. V této době byl obchod se zahraničím ve velké míře tranzitní, protože Česko a Moravu spojovali důležité obchodní trasy. Mezi nejvýznamnější trasy patřily tzv. „*zemské stezky*“. Jednalo se o stezky, které byly postaveny mezi pohraničními lesy a neprostupnými hvozdy, na kterých byly zbudovány státní hrady včetně hraniční celnic. Na těchto hradech se mimo vojsk nacházeli i výběřčí cla a mýta. Způsob a výše vybíraných poplatků z dováženého zboží byly upravovány vydáváním privilegií (listin, patentů, mandátů).

Tyto privilegia vydávali všichni panovníci a vládci počínajíce Přemyslovci, pokračující Lucemburky, Jagellonci i Habsburky.

V 11. století vzniklo v Praze v Týnském dvoře jedno z nejdůležitějších tržišť, jelikož bylo obdařeno rozsáhlými privilegii. Na tomto tržišti se zastavovali cizí obchodníci, kteří zde platili dovozní či tranzitní clo nebo i jiné poplatky. Výnos z cel a poplatků patřil pouze panovníkovi, který měl vlastního úředníka, jenž vybíral celní poplatky (v té době *ungeltní poplatky*). Postupem času vzniklo „**ungeltní právo**“, které se uplatňovalo v důležitých městech a sídlech. Těmto městům bylo uděleno přímo od panovníka „*právo povinného skladu*“, které ukládalo povinnost obchodníkovi, který projížděl daným městem, vyložit veškeré zboží ve skladních městech tzv. ungeltech, nabídnout jej k prodeji místním obchodníkům a zaplatit z něho clo. Právo bylo účinné do poloviny 14. století, poté bylo vybírání a placení poplatků převedeno zpět na tržiště v Týnském dvoře. V souvislosti s ungeltním právem klesala výše příjmů do státní pokladny, protože se obchodníci začali českému území vyhýbat. Panovníci se snažili prostřednictvím zavádění dalších cel zvyšovat příjmy do státní pokladny, což se ovšem odrazilo na hospodářství země společně ještě s husitskými válkami.

Ferdinand I. Habsburský přispěl počátkem 16. století k celkové reorganizaci cla a nápravě finančních záležitostí státu, celních předpisů a zákonů. Důvodem bylo zvýšení příjmů do státní pokladny. 1527 pro správu finančních záležitostí všech zemí Koruny české založil „*královskou komoru*“, která se zabývala výběrem všech berních a královských příjmů. Komora zanikla roku 1749. Roku 1558 zavedl **celní mandát**, který nařizoval, aby clo bylo placeno nejen v Praze, ale i ve všech královských městech a mnoha dalších poddanských městech, čímž clo bylo placeno na 49 celních stanicích. Mandátem dále stanovil vývozní clo, které se týkalo především zemědělských výrobků. Celní mandát dále stanovoval, že u zboží, u kterého nelze určit přesnou měrnou jednotku, se musí clo platit jako určité procento z prodejní ceny (valorické clo).

Dalším panovníkem, který zasáhl významně do historie celnictví, byl císař Maxmilián II., který v roce 1571 stanovil patent, jehož účelem byla povinnost přihlásit zboží, které bylo vyváženo z Království českého nejbližší pohraniční celnici. Roku 1575 vydal další patent, který posiloval ochrannou funkci cla oproti fiskální funkci. Jednalo se o dobu, kdy docházelo ke snižování vývozního cla z některých druhů zboží a zvyšování cla z dováženého zboží (obilí, máslo, další potravinářské produkty).

Úspěšné budování tohoto systému bylo narušeno během *Třicetileté války*, kdy lidé opouštěli svou zem, což vedlo k značnému oslabení příjmů do státní pokladny. Během války potřebovala státní pokladna neustálý přísun peněz, který si zajišťovala v podobě zvýšených cel na některé druhy výrobků a zboží a dále v podobě posílení činnosti výběrčích mýta a jejich přísných kontrol ze strany panovníka. Po skončení Třicetileté války spojené s *Vestfálským mírem* v roce 1648 docházelo k pomalému probouzení hospodářství (přijížděli cizí obchodníci) a novému uspořádání výběru cel a mýtní soustavy. Čechy a Morava byly rozděleny do deseti celních obvodů, kde výši cla stanovovaly celní úřady a platy celních úředníků závisely na výši vybraného cla.

Celní řád z roku 1737 znamenal značnou změnu v celní politice a zavedl ochranářská cla. Na dovážené zahraniční zboží byla uvalena vysoká cla, naopak na zboží, která byla vyráběná v zemích rakouské monarchie, byla uvalena menší cla. V roce 1752 byl vydán nový celní sazebník, který stanovoval 30 až 100 procent cla pro zboží, které bylo dováženo ze Slezska do Čech a na Moravu. Na základě tohoto stanovení sazeb přerostla celní politika v celní válku, známou pod označením „*sedmiletá válka*“, která byla ukončena 15. února 1763. Zavedením jednotného celního řádu v roce 1775 dochází k úplnému odstranění celních hranic mezi zeměmi rakouské monarchie.

Proběhlo ošetření nového **Celního sazebníku** z roku 1788, který působil v rámci Rakouska – Uherska, zmírňoval prohibiční politiku a uvolňoval obchod. Ošetření spočívalo v odstranění celé řady výrobků z dovozu a vývozu. Bylo například zakázáno dovážet železo, měď, ocel, střelný prach. Tento celní předpis byl také někdy označován jako „*třicátkový řád*“, který spočíval ve stanovení cla třicetinou z ceny zboží. Za vlády Ferdinanda V. byl tento řád nahrazen celním a monopolním řádem z roku 1835 a platil pouze pro rakouskou část monarchie. [4] [13] [14]

2.2. Vývoj cla od revolučního roku 1848 do roku 1918

Revoluční léta 1848 – 1849 znamenají základní přelom ve vývoji rakouské monarchie. V této době zde existoval *prohibitivní celní systém*, který byl charakteristický vysokými cly a zákazy dovozu některých komodit. Roku 1850 byl vytvořen jednotný vnitřní trh v rakouské monarchii. Vznikl v důsledku zrušení celní unie mezi Uhry a západní částí říše a vytvoření jednotné celní unie. Skutečnost vzniku jednotného vnitřního trhu byla oznámena roku 1850 císařským patentem, kterým byla okamžitě zrušena cla na živý přepravovaný dobytek přes „*mezicelní čáru*“, kterou se rozumí země uherská, chorvátská, sedmihradská a ostatní korunní země. U dalších 64 zbožových položek byly roku 1850 nařízením zrušeny cla. Jednalo se

například o stroje a strojní součástky, cihly, barvy, oleje, len a konopí, kůže, uhlí a mnoho dalších.

Liberalistická celní opatření vedla v roce 1851 k vydání nového **Celního řádu**, který vstoupil v platnost 1. února 1852. Tento řád odstranil hlavní dovozní a vývozní omezení. Dále u zboží, u kterého byly vyžadovány zdravotně policejní důvody, omezil dovoz či vývoz, čímž snížil počet položek z 654 na 338. Vývozní cla byla zrušena a průvozní cla byla změněna na manipulační poplatky. Celní sazby byly sníženy z 2 000 na pouhých 600 zlatých za jednu položku a pro 15 druhů zboží byl povolen volný dovoz. Jednalo se o přechod od prohibitivního systému k systému ochrannáskému, kde v tomto systému docházelo k většímu uplatňování celní ochrany nejen v Rakousku, ale i v mnoha dalších evropských zemích. Nejlepší cestou celní ochrany bylo roku 1878 přijetí autonomních tarifů cla, které obnášely 19 tříd s 68 položkami. Největší ochrana byla poskytnuta výrobkům z textilního průmyslu. Další ochranou bylo přijetí zásady platit clo ve zlatě, což znamenalo, že došlo ke zvýšení celních sazeb o 15 až 20 procent. Nový celní řád byl uplatňován i s dílčími změnami až do konce první světové války.

Roku 1906 byl Rakousko – Uherskem přijat nový autonomní celní tarif, který na řadu zboží, které od cla bylo osvobozeno, rozšířil celní povinnosti a tím zlepšil celní ochranu. Došlo ke zvýšení tarifů cel na dobytek a na některé zemědělské výrobky. Zároveň došlo k celní válce, ve které byla vypovězena obchodní smlouva mezi Srbskem a Rakousko - Uherskem, což znamenalo uzavření hranic srbskému dovozu. V tomto období spravovala rakouskou oblast celnictví zemská finanční ředitelství, jakožto podřízený orgán ministerstvu financí. V roce 1909 v českých zemích působilo 127 celních úřadů, z nichž bylo 26 vnitrozemských a tato struktura zůstala zachována až do roku 1918. [4] [13] [14]

2.3. Vývoj cla od roku 1918 do roku 1945

28. října 1918 došlo ke vzniku samostatného Československa, kdy tento stát převzal celou platnou právní úpravu celnictví a správní systém Rakouska – Uherska. Převzetí představovalo pro české země používání celního a monopolního řádu z roku 1835, zákona o celním sazebníku, který obsahoval autonomní tarif z roku 1906 a v platnosti zůstal i třicátkový řád z roku 1788, který byl platný na území Slovenska a Podkarpatské Rusi. Z nově vzniklého Československa začali odcházet němečtí obyvatelé, kteří sebou odnášeli důležité potraviny a suroviny, jejichž vývoz byl během první světové války zakázán. Hranice nově vzniklého státu bylo nutné stabilizovat a vytvořit novou celní soustavu úřadů.

V roce 1919 byl vydán **zákon o celním území a vybírání cla**, jímž bylo Československo prohlášeno za jednotné celní území, což znamenalo, že mělo výhradní právo vybírat celní dávky a mohlo podrobovat dovoz, vývoz a průvoz zboží celnímu řízení. Tento zákon zrušil povinnost vyhotovovat celní prohlášení v německém jazyce a byl doplněn prováděcím nařízením, které jako přílohu obsahovalo tzv. *Všeobecnou celní sazbu pro československé celní území*, která obsahovala pro dovoz 657 položek, ale pouze jednu položku pro vývoz, která se týkala hadrů a cárů pro výrobu papíru. Zboží, které nebylo v sazebníku uvedeno, bylo bez cla. Především se jednalo o zboží, kterého bylo na trhu nedostatek (obilí, semena, tuky, mouka, maso). Vláda měla právo nařídit placení cla ve francouzských francích namísto koruny. Od poloviny roku 1919 tedy v Československu existovaly tři druhy cel a způsoby jeho placení, čímž první skupina obsahovala zboží vyčíslené ve francouzských francích, druhá skupina byla zaměřena na hotové výrobky, které byly placeny v československé měně a zatíženy 200 procentní přírůžkou a třetí skupina obsahovala polovýrobky a zboží denní spotřeby s předválečnými cly bez přírůžky. S příchodem inflace došlo k ovlivnění všech třech skupin cel a to tak, že první skupina zboží byla přepočítána z francouzských franků na koruny s přírůžkou 500 procent, druhá skupina hotových výrobků byla zatížena 300 procentní přírůžkou a ve třetí skupině zboží a polovýrobků byla stanovena přírůžka 100 procent. Roku 1920 byly přírůžky u jednotlivých skupin stanoveny ještě na dvojnásobek hodnoty, ale tato úprava byla platná jen několik měsíců, poté byla nahrazena koeficienty, jejichž výše byla stanovena podle míry zájmu na účinnosti celní ochrany. Tyto koeficienty se nejvíce vztahovaly na výrobky spadající do strojírenského, chemického a částečně i do textilního průmyslu.

V roce 1927 byl vydán **Martincův celní zákon** platný od 1. ledna 1928. Jednalo se o jeden z nejmodernějších celních zákonů, jehož vydáním došlo ke sjednocení celního práva pro území Československé republiky. Samotný zákon byl rozdělen do sedmi hlav, v nichž celní právo bylo obsaženo v prvních pěti hlavách, kde hlava I. definovala základní pojmy celního práva, hlava II. stanovovala orgány celní správy a celního dozoru, hlava III. obsahovala ustanovení týkající se celního řízení a jeho druhů, hlava IV. informovala o ustanoveních platební povinnosti a hlava V. upravovala stížnosti řízení. V hlavě VI. bylo obsaženo celní trestní právo a hlava VII. obsahovala závěrečná a přechodná ustanovení. Martincův celní zákon definoval, že do československého celního území mohlo být dováženo, vyváženo nebo prováženo, pokud se nejednalo o zboží, jehož dovoz, vývoz či průvoz byl omezen nebo zakázán nařízením, které bylo vydáno na ochranu státního monopolu (výbušniny, tabák, umělá sladidla, sůl), z vojenských důvodů (náboje, zbraně), z policejních důvodů (jedy, věci

ohrožující rostlinnou výrobu, věci škodlivé zdraví) nebo ke splnění mezinárodního závazku (opium).

Velká hospodářská krize, která byla odstartována roku 1929, měla za následek prudký pokles mezinárodního obchodu. O rok později byla velmi výrazně zasažena i Československá republika. Oblast celní politiky byla ovlivněna tak, že došlo ke zvýšení celních tarifů a omezení a ke snížení celkového dovozu a vývozu. Došlo ke zvýšení cel uvalených na obilí, mouku a mlýnské výrobky a k zavedení cel na maso a dobytek. K vyvrcholení celní politiky došlo roku 1934, kdy byl zaveden obilní monopol v oblasti zemědělských komodit. Československý zahraniční obchod byl podporován řadou dalších obchodně politických opatření. Jednalo se o dvojí devalvaci koruny, poskytování státních záruk za exportní úvěry a poskytování exportních prémie vývozcům zboží z Československa. Tato opatření se stala hlavní součástí obchodní politiky až do zániku Československé republiky. Dřívější význam cel již nebyl nikdy obnoven.

Dne 15. března 1939 (formálně 16. března 1939) došlo ke vzniku **Protektorátu Čechy a Morava**. 1. Října 1940 vstoupila v platnost celní unie Protektorátu Čechy a Morava s Německem. Následkem bylo zrušení dosavadního celního sazebníku, který byl nahrazen říšským celním sazebníkem a zavedení volného platebního styku, což znamenalo, že koruna ztratila svůj význam mezinárodního platidla. Martincův celní zákon v této době stále působil, ovšem ale ve změněné podobě. [4] [13]

2.4. Vývoj cla po válečném roku 1945 do roku 1993

Skončením druhé světové války roku 1945 došlo k obnovení organizace celní správy v Československu. Vydání dekretu prezidenta republiky Edvarda Beneše 23. června 1945 znamenalo, že na celém celním území Československé republiky bylo platné celní právo podle stavu ke dni 29. září 1938. Došlo znovu k uplatnění Martinova celního zákona z roku 1927 a všeobecného celního sazebníku. Vrcholným orgánem celní správy na území Československé republiky bylo ministerstvo financí. Po osvobození Československé republiky od Německa byla vyhlášena řada celních suspenzí a úlev, které byly postupem času prodlužovány.

Do konce roku 1945 byla zrušena všeobecná cla, která byla stanovena celním sazebníkem na dovoz zboží do Československé republiky z důvodu nedostatku, surovin, polotovarů, hotových výrobků a potravin. Celnímu řízení tak po tuto dobu podléhalo jen malé množství zboží jako koření, čaj, tabák a tabákové výrobky, káva, ananas a mandle. 1. února 1946 bylo

vydáno tzv. *povolovací řízení ministerstva zahraničního obchodu* na dovoz zboží. Povolení na dovážené zboží nebylo požadováno, pokud hodnota zboží nepřesahovala 500 Kč. Mezi další opatření, která jsou významná pro toto období, se řadí vydání nového celního sazebníku vládním nařízením č. 32/1947 Sb., který navazoval na celní sazebník používaný v předválečném období. Členění celního sazebníku zůstalo stejné, tedy na dvě části, kdy první část obsahovala pro dovoz 657 položek a druhá část obsahovala pouze jednu položku pro vývoz. Celní sazby byly specifické, což znamená, že clo bylo stanovováno podle váhy dováženého zboží.

V roce 1947 byla v Ženevě uzavřena **Všeobecná dohoda o clech a obchodu** (General Agreement on Tariffs and Trade – GATT) s 23 smluvními státy, ke kterým se následující rok připojila i Československá republika podpisem smlouvy 21. března 1948 s účinností od 20. dubna 1948. Jedná se o důležitý mezinárodní dokument, ve kterém se smluvní státy dohodly na respektování tří pilířů smlouvy. Obsahem smlouvy je uskutečňování mezinárodního obchodu bez diskriminace společně s poskytováním nejvyšších výhod ohledně vývozních a dovozních cel, ochrana domácího průmyslu pouze prostřednictvím celních sazeb, aniž by byla použita jiná ochranná opatření a ochota smluvních států řešit sporné otázky vzájemnou konzultací, jejichž úkolem je zabránit poškození oboustranných obchodních vztahů. V souvislosti s touto dohodou vydala Československá republika 1. července 1947 nový celní sazebník, který odstranil dvojité a klouzavé celní sazby.

Roku 1953 byl přijat Národním shromážděním nový **celní zákon č. 36/1953 Sb.**, který vstoupil v platnost 1. ledna 1954, nahradil dřívější úpravu celního zákona z roku 1927 a stal se základní normou celního práva působící v Československé republice. Zaměřením byla ochrana a podpora zahraničního obchodu Československa, která vyžadovala, aby oběh zboží ve styku s cizinou byl pod celní kontrolou. Stanovil státní orgány, které tuto kontrolu budou zajišťovat a jakým způsobem bude kontrola prováděna. Obsah zákona byl členěn na šest hlav a 56 paragrafů. Hlava I. stanovovala, že hlavním úkolem celní správy je ochrana zájmů zahraničního obchodu Československé republiky a podpora jeho rozvoje, hlava II. obsahovala organizační zásady celního práva, hlava III. upravovala celní řízení a celní kontrolu, hlava IV. obsahovala údaje o základním ustanovení cla a jeho druzích, hlava V. přinášela informace o ustanovení o náhradní dávce za daň z obratu, jelikož Zákon o dani z obratu obsahoval ustanovení, které stanovovalo, že při dovozu zboží bez účasti podniku, který je pověřený provozováním zahraničního obchodu se daň z obratu nevybírání a v hlavě VI. byla obsažena společná a závěrečná ustanovení celního zákona. Součástí celního zákona bylo i 5 tzv. *celních řádů*, které se řadily do prováděcích předpisů a upravovaly postup celního řízení pro určité

druhy doprav. Jednalo se o železniční, letecký, plavební, poštovní a silniční celní řád. Společně s celním zákonem a celními řády byl vydán i paušální celní sazebník, jenž se vztahoval pouze na neobchodní zboží, které bylo dováženo soukromými osobami v cestovním a poštovním styku. V dalších letech byly výše uvedené předpisy doplňovány a novelizovány až do roku 1974, kdy vešel v platnost nový celní zákon.

Nový **celní zákon č. 44/1974 Sb.** přijatý Federálním shromážděním vešel v platnost 1. ledna 1975 a upravoval nejdůležitější okruhy celnictví, kterými jsou organizace a působnost orgánů celní správy, celní kontrol a celní řízení, clo a celní sazebníky a odpovědnost osob a organizací při porušení celních předpisů. Odpovídal politicko – ekonomickým změnám, které nastaly během uplynulých dvaceti let v oblasti mezinárodního obchodu. Nejdůležitější změnou v tomto zákoně je vymezení pojmu „zboží“. Ve staré úpravě celního zákona se pod pojmem „zboží“ rozuměly veškeré movité hmotné předměty včetně listin, peněz a cestovních potřeb. Nový celní zákon stanovoval, že zbožím jsou všechny movité věci (i hodnoty), které upravovaly předpisy o devizovém hospodářství. Celní zákon také stanovil v jaké době a za jakých podmínek může být vyvážené, dovážené nebo provážené zboží zabaveno či prodáno. V ustanovení týkajících se cla, celních sazeb a sazebníků, smluvního a odvetného cla a osvobození od cla se zákon od dřívější právní úpravy nelišil. V této době došlo k zavedení dvou celních sazebníků. Jednoho pro obchodní zboží a druhého pro neobchodní zboží, v jehož rámci bylo clo vybíráno. Tento celní zákon byl ještě několikrát novelizován a platil až do konce roku 1992, kdy došlo k rozdělení Československé republiky na dva samostatné státy – Českou republiku a Slovenskou republiku. [4] [13] [16] [24] [25]

2.5. Vývoj celnictví po vzniku samostatné České republiky

Dne 1. ledna 1993 došlo ke vzniku samostatné České republiky. V tomto roce byl celní zákon č. 44/1974 Sb. nahrazen novým **prvním celním zákonem samostatné České republiky č. 13/1993 Sb.**, který upravoval organizaci celní správy a její úkoly. Tento zákon je doposud platný. Velmi důležitou součástí tohoto zákona byl nový celní sazebník, který sloužil k zařazování zboží a k používání tzv. *kombinované nomenklatury*. Jednalo se o popis a číselné označování zboží, které bylo shodné s celními sazebníky ostatních evropských zemí. Vznik celní unie mezi Českou republikou a Slovenskou republikou vyřešil hraniční nerovnosti mezi oběma státy a přispěl k významnému odstranění obchodních překážek, volnějšímu pohybu osob, poskytování celních výhod a jednodušší přepravě zboží přes hranice. Významným mezníkem v tomto období je novela celního zákona. Novela byla schválena Parlamentem České republiky v dubnu roku 1997, vyhlášena jako **zákon č. 113/1997 Sb.** a účinná od 1.

července 1997. Změny tohoto zákona se vztahovali na problematiku vyměřování, výběru a vymáhání cla, zajiřřování celního dluhu a způsobu stanovení celní hodnoty zboží.

Dne 1. května 2004 se Česká republika stala oficiálním členem Evropské unie, jednoho z nejvýznamnějších hospodářských, politických a ekonomických uskupení světa. Toto uskupení je charakteristické čtyřmi základními pilíři, jimiž je volný pohyb zboží, osob, služeb a kapitálu. Na celé jednotné celní území vnitřního trhu Evropské unie má české zboží volný přístup, což znamená bez jakýchkoliv cel, omezení a limitování. Toto pravidlo platilo na zboží i opačným směrem. Po vstupu České republiky do Evropské unie došlo v roce 2011 k další novele zákona z roku 1993. Tento zákon č. 104/2011 Sb. zpřesnil a doplnil některá ustanovení celního zákona za účelem sloučení legislativy s celním kodexem Společenství.

Základní závazným a platným dokumentem pro všechny státy Evropské unie je **nařizení Rady EHS č. 2913/1992, celní kodex Společenství**. Tento kodex platí pro obchod mezi Evropským hospodářským společenstvím (EHS) a třetími zeměmi. Obsahuje obecná pravidla a postupy opatření v rámci obchodu se zbožím mezi Společenstvím a třetími zeměmi. Součástí tohoto kodexu jsou přijatá prováděcí opatření, kde je největší pozornost věnována zabránění podvodů nebo nesrovnalostí, které by měly nepříznivý dopad na obecný rozpočet Evropské unie, jelikož clo, které je vybráno na jednotlivých národních úrovních při dovozu zboží z nečlenských zemí tvoří značný příjem do rozpočtu Evropské unie. Dalším významným předpisem je **zákon č. 185/2004 Sb., o Celní správě České republiky**. Tento zákon obsahuje údaje o organizačním uspořádání celní správy. Pro Českou republiku to znamená, že na jeho základě je celní správa bezpečnostním sborem, který je podřízen Ministerstvu financí a je tvořena Generálním ředitelstvím cel se sídlem v Praze. Posledním významným předpisem, který souvisí se vstupem České republiky do Evropské unie v oblasti celnictví a jeho výkonu je **vyhláška č. 200/2004 Sb.** Jedná se o vyhlášku, která obsahuje statistiky o vyváženém a dováženém zboží a způsobu sdělování údajů o obchodu mezi Českou republikou a ostatními členskými státy Evropských společenství – systém Intrastat. Tento systém je povinný pro všechny členské státy. Jedná se o sběr dat, která se týkají zboží, které má status Společenství, což znamená, že toto zboží nepodléhá celnímu dohledu a nevzniká tak povinnost předložit ho celním orgánům k provedení celního řízení. [4] [13] [16] [26] [27]

3. CELNÍ SPRÁVA ČESKÉ REPUBLIKY

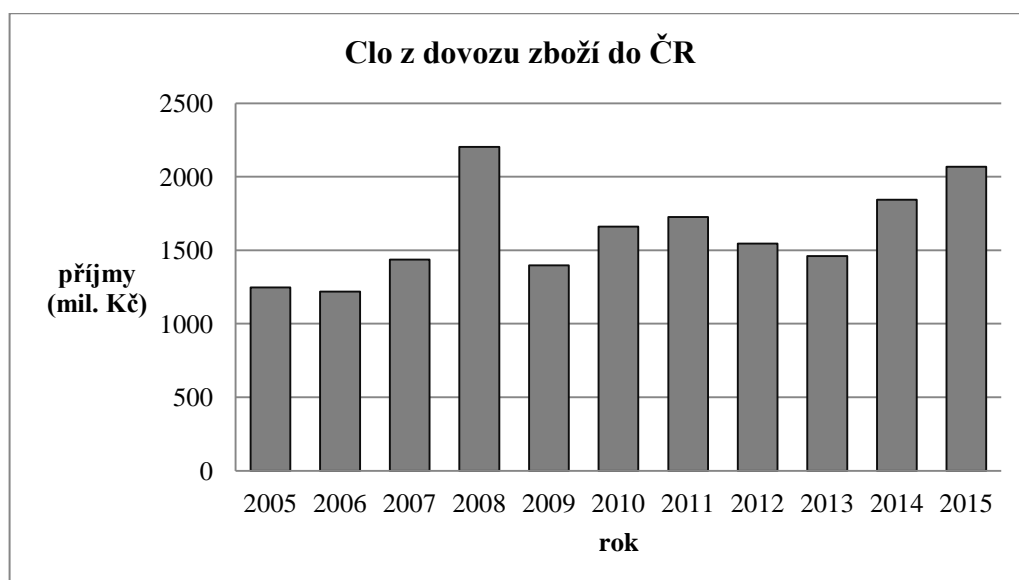
Celní správa České republiky je bezpečnostní sbor, který zajišťuje výkon kompetencí v oblasti správy cel a některých daní ve prospěch státu i jeho občanů. Je podřízena Ministerstvu financí České republiky. Organizační struktura je dvoustupňová a tvoří ji Generální ředitelství cel České republiky, kterému je podřízeno 15 celních úřadů. Celní správa má dva základní úkoly, kterými jsou ochrana a regulace domácího trhu (výběr cla z dováženého zboží) a dohled nad zbožím, aby toto zboží neohrožovalo životy nebo zdraví lidí, zvířat či rostlin.

Účet celní správy České republiky tvoří především celní a daňové příjmy. V následující tabulce jsou vybrána pouze data vztahující se na clo. Uvádíme zde jak clo před vstupem do Evropské unie, tak i clo po vstupu do Evropské unie. Součet těchto dvou částí tvoří celkový skutečný příjem cla z dovozu do České republiky na účet celní správy. Údaje uvedené v tabulce i v grafu jsou od roku 2005 do roku 2015 v mil. Kč z důvodu, že Ministerstvo financí schvaluje a zveřejňuje údaje za předešlý kalendářní rok vždy v polovině aktuálního roku. [7]

Tabulka 1: Přehled cla z dovozu zboží do ČR od r. 2005 do r. 2015

rok	clo před vstupem do EU	clo po vstupu do EU	celková výše cla
2005	-50,0	1 298,1	1 248,1
2006	6,2	1 211,9	1 218,1
2007	24,4	1 411,4	1 435,8
2008	7,5	2 196,2	2 203,7
2009	5,1	1 391,7	1 396,7
2010	13,0	1 648,2	1 661,2
2011	1,3	1 725,7	1 727,0
2012	2,4	1 542,2	1 544,6
2013	0,6	1 460,2	1 460,8
2014	2,0	1 841,7	1 843,7
2015	1,1	2 066,4	2 067,5

Zdroj: [7]

Obrázek 1: Graf popisující roční přehled příjmů z cla vybraného na území ČR

Zdroj: vlastní zpracování

Ministerstvo financí v souladu s nařízením Rady č. 1150/2000 zřídilo u České národní banky bankovní účet s názvem *Účet Evropské komise* pro prostředky vlastních zdrojů Evropského společenství. Na tento účet převádí Generální ředitelství cel příjmy z cel, které jsou určené do rozpočtu Evropské unie. Celní správa České republiky část příjmů z cel, které je oprávněna si ponechat, prostřednictvím Generálního ředitelství cel převádí měsíčně do státního rozpočtu formou zálohy. Výše jednotlivé zálohy je stanovena na 25% z měsíčního přírůstku příjmu z cla na mimorozpočtovém vrcholovém účtu. Jednotlivé celkové částky uvedené v předchozí tabulce neobsahují výši odvodu cla na účet Evropské unie, jedná se pouze o čisté příjmy z cla z dovozu zboží na účet celní správy České republiky. [7]

Z hlediska celní správy ČR tvoří clo vysoké příjmy do rozpočtu celní správy a dále do rozpočtu EU. Ostatní nástroje, jako neviditelné překážky dovozu nebo mezinárodní sankce, na základě kterých dojde k uvalení zákazu na dovoz nebo vývoz zboží, ovlivňují výši tohoto příjmu z cla, kdy dochází k výraznému snížení tohoto příjmu. Naopak například státní podpory exportu nebo exportní dotace přispívají ke zvýšení těchto příjmů.

4. CELNÍ POLITIKA

Celní politika je nedílnou součástí zahraničně obchodní politiky státu, která představuje souhrn zásad, možných prostředků a opatření, které stát používá k zabezpečení zájmů (obchodních, hospodářských, fiskálních) v ekonomických vztazích s ostatními státy a to v celné oblasti celnictví. Stát uplatňuje ty prostředky, které považuje za nejvhodnější a neúčinnější pro své hospodářství. Stát při volbě nástrojů, ať už smluvních nebo autonomních, pro posazování této politiky je limitován svým postavením v hospodářských stycích.

Cíle celní politiky lze obecně rozčlenit do tří bodů. Prvním bodem je podpora dovozu a vzniku konkurenčního prostředí na trhu, které ve svých dlouhodobějších důsledcích prospěje také výrobcům v dovozní zemi k tomu, aby se naučili soutěžit s konkurencí na domácím trhu, což jim v pozdější době usnadní s jejich vyváženým zbožím proniknutí a pozici na zahraničních trzích. Druhým bodem je poskytnutí přiměřené a dočasné ochrany tuzemským oborům a odvětvím, která nově vznikají nebo procházejí náročnou restrukturalizací a na jejichž rozvoji má stát zájem. Třetím bodem je nebránění vývozu zboží, pokud tím nedochází k devastaci životního prostředí, přírodních (vyčerpatelných) zdrojů, historického, kulturního a jiného národního bohatství.

S průběžně probíhajícím a neustále se prohlubujícím procesem clo, jako nástroj celní politiky, získává čím dál tím silnější povahu smluvního nástroje, jelikož státy, které v rámci mezinárodního obchodu vzájemně spolupracují, se dlouhodobě snaží v mezinárodním měřítku zaměřovat své úsilí na koordinaci systému celní politiky.

Celní politika působí na ekonomiku příslušné země takovým rozsahem, jakým je tato země zapojena do mezinárodní dělby práce. Míra zapojení se odvíjí od přírodních a zeměpisných podmínek příslušné země a dále od vyspělosti její ekonomiky. Základní koncepce obchodní politiky a zároveň i celní politiky se ubírá více směry. Osciluje od zásady volného obchodu, přes protekcionismus až k prohibitivnímu systému. Tato tendence byla již zmíněna v předchozí kapitole zabývající se historickým vývojem celnictví na našem území, ale lze ji vysledovat i v historii Spojených států amerických, kde postupem času docházelo k přechodu od tuhého prohibitivního přístupu a protekcionismu až k jeho uvolnění, které nastalo po druhé světové válce. Došlo také k uzavření mnohostranné dohody GATT (všeobecná dohoda o clech a obchodu).

Československá republika byla značně průmyslovým státem již od rozpadu Rakousko – Uherska, jelikož se zaměřovala na vývoz, ve kterém uplatňování celní politiky mělo velmi

důležitou a významnou roli. V rámci bývalé Československé republiky a následně vzniklé samostatné České republiky byly uplatňovány autonomní nástroje obchodní a celní politiky. Po vstupu České republiky do Evropské unie došlo k využívání jak autonomních, tak smluvních nástrojů obchodní a celní politiky v oblasti celnictví. Tyto nástroje byly využívány na základě zapojení Evropské unie do řady bilaterálních a multilaterálních smluv a dohod.

V rámci celní politiky se uplatňují *smluvní nástroje*, jejichž základ je tvořen mezinárodními smlouvami mezi suverénními státy a *autonomní nástroje*, které představují jednostranná celní opatření ze strany určité země nebo příslušným orgánem integračního uskupení více zemí. [10] [12] [13] [23]

4.1. Smluvní nástroje

Smluvní nástroje jsou předmětem a součástí mezinárodních dohod a úmluv. Uplatňují se všemi účastníky těchto úmluv a obsahují pravidla pro používání autonomních nástrojů. Zavazují danou zemi k realizaci určitého obchodního systému a obsahují opatření, které lze přijmout v případě ochrany domácího trhu příslušné země či při uvalení sankcí dané zemi, které vyplývají z nedodržování dohodnutého obchodního systému. Zjednodušeně říci, že představují kompromis mezi zúčastněnými stranami. Základním smluvním rámcem pro zahraničně obchodní politiku většiny států jsou mezinárodní dohody a ujednání Světové obchodní organizace (WTO) a Evropského společenství (ES). V České republice dochází k největšímu využívání Evropské dohody, bilaterální dohody se zeměmi CEFTA a závazků, které vyplývají z dohod WTO.

Součástí smluvního rámce zahraničně obchodní politiky jsou i **obchodní dohody**, které lze rozdělit na mnohostranné, vícestranné a dvoustranné. **Mnohostrannými** dohodami rozumíme především dohody Světové obchodní organizace (WTO). Základem těchto dohod je respektování základních principů, které jsou důležité pro fungování mnohostranného obchodního systému. Jedná se o obchod se zbožím a se službami, oblast práv k duševnímu vlastnictví, řešení obchodních sporů a provádění prověrek obchodních politik. Mezi **vícestranné dohody** patří dohoda o volném obchodu a dohoda o vyšším stupni integračního seskupení. Tyto dohody se uzavírají mezi několika zeměmi. Jedná se například o dohody NAFTA či EU. Dále mezi vícestranné dohody řadíme mezinárodní komoditní dohody, které jsou spravovány v rámci UNCTAD a FAO – dohody o kakau, kávě, bavlně, olovu, mědi, obilí, bambusu a ratanu, tropickém ovoci, citrusech, oleji a olejových semenech, vínu a vinné révě, rýži a kůžích. Dvoustranné neboli **bilaterální dohody** mohou být dohody o volném obchodu či o vytvoření celní unie, ale také mezi ně řadíme obchodní dohody o ekonomické

spolupráci. Dohodou o volném obchodu rozumíme dohodu o vzájemných preferencích, která se týká veškerého obchodu se zbožím nebo službami. Na základě dohody o vytvoření celní unie dochází ke zrušení celních překážek mezi signatáři, tedy těmi, kteří podepsali tuto dohodu a dochází k předložení společného celního sazebníku vůči třetím zemím.

Ke smluvním nástrojům zahraničně obchodní politiky patří také další **mezinárodní smlouvy**, které upravují oblasti související s obchodem. Jedná se o ujednání v mezinárodní dopravě, celnictví, ochraně duševního vlastnictví, v oblasti technické normalizace a standardizace apod. Tyto smlouvy lze zařadit do obchodních smluv mnohostranných, vícestranných i dvoustranných.

Platební dohody jsou další formou smluvních nástrojů. Tyto dohody jsou sjednávány mezi státy jako samostatné úmluvy a jejich předmětem je způsob vzájemného vyrovnání pohledávek a závazků, které vyplývají z hospodářských vztahů jednotlivých zemí. V těchto dohodách dochází k určení zúčtovací měny, platebních titulů, úročení. [10] [12] [13] [23]

4.2. Autonomní nástroje

Autonomní nástroje představují opatření, která jsou přijímána jednostranně vládou určité země nebo příslušným orgánem integračního sdružení více států (například Komise Evropské unie). Cílem těchto nástrojů je usnadnit nebo naopak znesnadnit vývoz a dovoz zboží a ochránit domácí výrobce před zásahy z vnějšího prostředí.

Autonomní nástroje dělíme hned z několika hledisek, kdy prvním z hledisek je na *aktivní* a *pasivní* nástroje. Aktivní nástroje představují vývozní subvence, státní dotace a daňové úlevy. Pasivní nástroje dále dělíme na tarifní a netarifní nástroje. **Tarifní nástroje** jsou cla, dávky s rovnocenným účinkem, tedy dávky, které mají obdobný účinek jako cla a celní sazebníky, které obsahují celní sazby daného státu přiřazené jednotlivému druhu zboží. **Netarifní nástroje** lze klasifikovat podle OECD (organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj) či UNCTAD (konference OSN pro obchod a rozvoj) do 7 skupin, kterými jsou paratarifní opatření, finanční opatření, automatické licenční opatření, kvantitativní opatření, monopolistická opatření, technická, sanitární a fytosanitární opatření a opatření ke kontrole cen.

Paratarifní opatření jsou opatření, která se vztahují k dovozním operacím, ale nejedná se o celní sazby. Jedná se o celní přírážky, dodatečné daně a přírážky (daně ze zahraniční směny, daně z dopravních prostředků, daně a přírážky pro citlivé výrobní kategorie, poplatky za dovozní licence, statistické poplatky, konzulární poplatky, kolky), vnitřní daně a přírážky

uvalované na dovoz (spotřební daně, všeobecné prodejní daně), povinné celní ohodnocení dovozu. Mezi paratarifní opatření lze zařadit i tarifní kvóty, které představují kombinaci množství nebo hodnotového omezení dovozu konkrétního zboží a cla, které je na něj uvaleno. Tarifní kvóty se využívají v obchodu se zemědělským zbožím, jelikož dovoz tohoto zboží podléhá nižšímu celnímu zatížení a po vyčerpání kvóty se clo i několikanásobně zvyšuje.

Finanční opatření jsou využívána především v případě, kdy nastanou problémy v platební bilanci. Jejich obsahem jsou požadavky placení předem (dovozní depozitum, platba cla předem, požadavek na složení rezervy v hotovosti), antidumpingová opatření, vyrovnávací opatření, administrativní stanovení cen, dobrovolné limity vývozních cen, různé přírážky a odvody z cen, dobrovolná limitace vývozních cen, regulace způsobu placení za dovoz, souběžně existující rozdílné směnné kurzy, restrikce na alokaci deviz, centrální vyhlášení fixního směnného kurzu. Za zmínku stojí dovozní depozita, kde se jedná o odčerpání prostředků, které by mohly být použity na další dovoz, čímž dochází k jeho omezování. Představují dodatečné náklady dovozu a zvyšují cenu dovezeného zboží, i když jsou po určité době dovozci vrácena. Po omezenou dobu byla v roce 1997 depozita uplatňována i v České republice, avšak náklady na administraci převýšily kladný efekt těchto depozit na obchodní bilanci, a proto byla depozita po několika měsících působení zrušena.

Automatické licenční opatření zahrnují skupinu automatických licencí a monitorování dovozu. Licence působí jako prostředek k administraci kvantitativních omezení dovozu, což znamená, že limitují dovoz a tarifní kvóty. Licenci obdrží dovozce (žadatel) a to na principu „první požádal – první obdržel“. Vydávají se na určité nebo požadované množství dovozu do doby, než dojde k vyčerpání kvóty. Automatické licence se využívají společně se sledováním dovozu s cílem zachytit včas nadměrný růst dovozu a uvalit včas ochranná opatření, která jsou využívána k zamezení takovýchto výkyvů. Při využívání monitorování dovozu dochází obecně ke sledování cen, zvláště ke sledování cen citlivých výrobků a k retrospektivnímu dohledu.

Kvantitativní opatření jsou zacílena na kontrolu množství dovozu. Patří sem kvóty, neautomatické licence dovozu, zákazy dovozu, omezení vývozu a specifické restrikce (kvóty pro konkrétní dovozní firmy, požadované osvědčení dovozce). Kvóty představují omezení kvantity nebo určité hodnoty dovozu pro specifické období a jsou měněny v pravidelných intervalech. Jedná se o dočasné ochranné opatření, které je přidělováno existujícím obchodním partnerům podle jejich historického podílu na trhu, jednotlivým dovozcům nebo

partnerským zemím. Neautomatické licence dovozu jsou nezbytnou podmínkou dovozu, protože musí být vydávány před jeho uskutečněním. K těmto licencím řadíme také povolení k dovozu, které se vydává pro státní instituce. Zákazy dovozu se týkají pornografického materiálu, zbraní a vojenského zařízení, drog, některých rostlin a zvířat a zboží, které nesplňuje technické a sanitární normy. Aplikují se na zboží všeobecně nebo podmíněně. Dobrovolná omezení vývozu se vztahují na vývozce a dovozce (nebo na dovozní a vývozní země). Aby se vývozce vyhnul jiným netarifním opatřením, například kvótám, u kterých nemá jistotu, že mu budou přiděleny, souhlasí s omezením svého vývozu do určité země. K těmto omezením se řadí i dohody o rozdělení trhů. V minulosti byla tato omezení využívána v obchodě s automobily, polovodiči, ocelí a textilem, avšak k 1. lednu 2005 jsou dobrovolná omezení vývozu zcela zakázána.

Monopolistická opatření zahrnují stanovení jediné dovozní organizace (státní obchodní podniky, určené dovozní agentury) a povinné využití národních služeb (pojištění, doprava). Je důležité rozlišit státní obchodní a dovozní monopoly a státní obchodní podniky. Státní obchodní a dovozní monopoly jsou vládní agentury nebo soukromé subjekty, které jsou státem vybrány dovážet určité zboží. Jejich prostřednictvím stát kontroluje výši dovozu. Státní obchodní podniky nevykonávají státní monopol. Významně ovlivňují svými nákupy a prodeji úroveň nebo směr vývozu a dovozu na základě exkluzivních pravomocí, které jim udělil stát.

Technická, sanitární a fytosanitární opatření jsou zaměřena na technickou regulaci, inspekci před naloděním, speciální celní formality, požadavky na nezávadnost potravin a na zachování zdraví zvířat a rostlin. Technickou regulací jsou míněny požadavky na kvalitu a charakteristické rysy produktu, požadavky na testy, inspekci a záruky na zboží.

Opatření ke kontrole cen obsahují administrativní stanovení cen (minimální dovozní ceny, maximální prodejní ceny), antidumpingová opatření, vyrovnávací opatření, dobrovolné limity vývozních cen a různé přírážky a odvody z cen. Nejvýznamnější položkou jsou antidumpingová opatření, jejichž konečným vyjádřením je antidumpingové clo, které je vyšší než platný tarif podle celního sazebníku. Toto clo se uvaluje na dovoz konkrétního druhu zboží z konkrétní země nebo od konkrétního výrobce. Vyrovnávacími opatřeními jsou vyrovnávací cla, která tvoří speciální přírážky na dovoz určitého zboží z určité země s cílem vyrovnat dopad způsobený přímou nebo nepřímou subvencí, která je poskytnutá státem původu na výrobu nebo na vývoz tohoto zboží. Dobrovolná limitace vývozních cen se uplatňuje vývozci, kteří se dohodnou se zemí určení, jejichž zaměřením je zabránit uvalení antidumpingových nebo vyrovnávacích cel. [10] [12] [13] [23]

5. ZAVEDENÍ CLA A KVÓTY V EKONOMICE

Zavedení cla a kvóty má dopad jak na malou, tak na velkou ekonomiku. Malou ekonomiku můžeme definovat jako marginální, což znamená, že jakákoliv poptávka po dovozu malé ekonomiky může být uspokojena, aniž by ovlivnila světovou cenu. Nabídka dovozu do malé ekonomiky je při světové ceně dokonale elastická. Velká ekonomika je schopna ovlivňovat světovou cenu dané komodity, z čehož plyne, že trh v této ekonomice je velice významný. Poptávka po dovozu velké ekonomiky může být uspokojena pouze za předpokladu rostoucí ceny a to z důvodu, že zboží musí být staženo z jiných trhů. Křivka nabídky dovozu do velké ekonomiky v této situaci není dokonale elastická, ale je rostoucí, přičemž její elasticita může být různá. [20]

5.1. Zavedení cla v malé otevřené ekonomice

Malá otevřená ekonomika představuje zemi, která v důsledku malého objemu obchodu není sama schopna ovlivnit cenu dané komodity, čímž přebírá světovou cenu přepočtenou do domácí měny a chová se jako tzv. příjemce ceny (price taker).

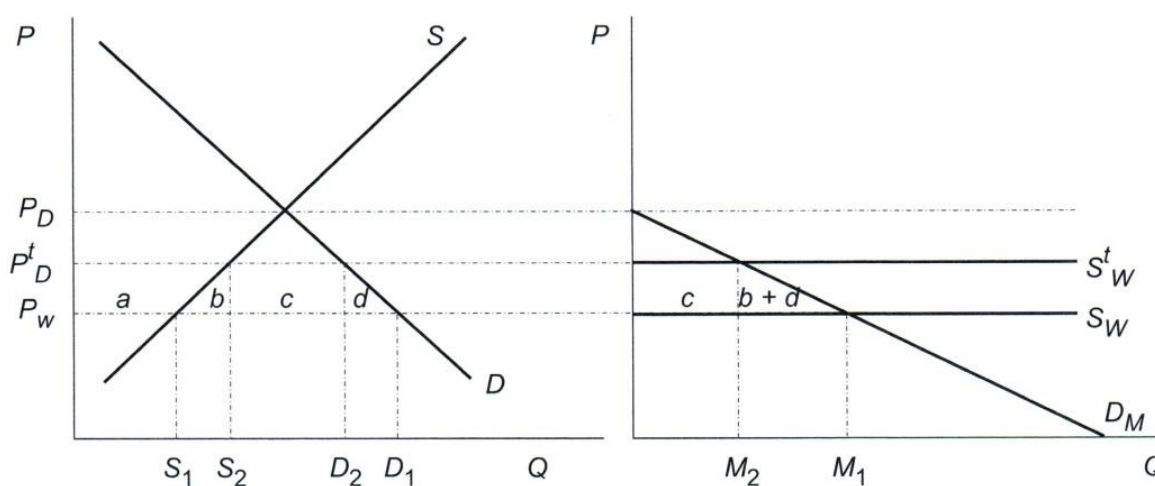
V následujícím příkladu jsou vysvětleny důsledky zavedení cla po otevření malé ekonomiky mezinárodní konkurenci a následně graficky znázorněny (viz obr. 1). Zavedením cla do malé otevřené ekonomiky jsou postiženi zejména domácí spotřebitelé, jelikož jsou nuceni snížit spotřebu z D_1 na D_2 a platit cenu P_d namísto ceny P_w . Přebytek spotřebitelů se sníží o plochu $a + b + c + d$, naopak přebytek domácích výrobců se zvýší o plochu a . Domácí výrobci mohou tedy na základě této změny zvýšit svou výrobu z S_1 na S_2 a zároveň inkasovat vyšší cenu.

Na prvním grafu vyjadřuje lichoběžník a dodatečný přebytek výrobců ve formě dodatečných příjmů, které mohou nadále investovat. Tento přebytek musí spotřebitelé zaplatit v důsledku zavedení dovozního cla, což vede ke zvýšení konečné ceny. Trojúhelník označený písmenem b (**negativní výrobní efekt cel**) znázorňuje ztrátu společnosti jako celku (či společenskou ztrátu), která vznikla dodatečnými výdaji spotřebitelů použitých na neefektivní domácí výrobu v rozsahu $S_2 - S_1$, přičemž můžeme říci, že v zahraničí se vyrábí levněji. V rámci ekonomiky by se tyto výdaje daly použít efektivněji. Obdélník c představuje zvýšení příjmů domácího státního rozpočtu ze zavedeného cla, čímž je tedy výsledný efekt negativní, protože ekonomika realizuje jako celek čistou společenskou ztrátu ve výši $b + d$. Stát ale může tyto prostředky efektivněji alokovat do jiných sfér ekonomiky a tím snížit negativní

efekt dopadu ze zavedení cla. Trojúhelníkem **d** (**negativní spotřební efekt**) je znázorněna čistá společenská ztráta vyjadřující ušlý přebytek spotřebitelů, který již nikdo další nezíská.

Druhý graf popisuje poptávku po dovozu daného zboží či služby (D_m), která se rovná rozdílu mezi domácí poptávkou a domácí nabídkou. Obdélník **c** v této situaci představuje zvýšení ceny po zavedení importního cla a následný přírůstek vybraných finančních prostředků do státního rozpočtu. Zahraniční výrobci jsou postiženi z hlediska dovozu do domácí ekonomiky, jelikož se tento dovoz snížil z M_1 na M_2 . Světová ekonomika tedy jako celek neztrácí pouze trojúhelníky **b** + **d**, ale také i část přebytku zahraničních výrobců, jelikož tato část se nestala příjmem státního rozpočtu domácí ekonomiky.

Výsledný efekt zavedení cla do malé otevřené ekonomiky záleží tedy i na *cenové elasticitě* domácí poptávky a nabídky. Vysoká míra elasticity (vyjadřují málo strmé křivky domácí poptávky i domácí nabídky) při zavedení cla je účinným nástrojem zvyšování domácí zaměstnanosti a výběru finančních prostředků, a to při nízkém růstu cen. Naopak nízká míra elasticity (strmé křivky domácí poptávky i domácí nabídky) je po zavedení cla prakticky výhodná pouze pro zvýšení příjmů domácích výrobců, jelikož vliv na zvýšení či obnovení domácí výroby a zaměstnanosti je nízký. Dochází zato k vysokému nárůstu cen. [12] [20]

Obrázek 2: Zavedení cla v malé otevřené ekonomice

Zdroj:[20]

5.2. Zavedení cla ve velké otevřené ekonomice

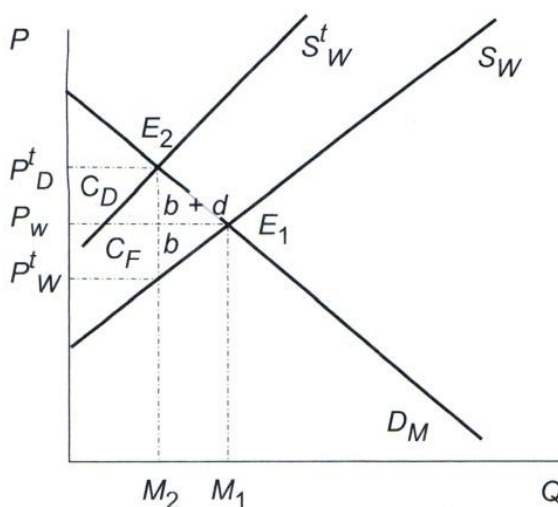
Existují dva teoretické případy velké otevřené ekonomiky. Prvním případem je tzv. „malá“ velká ekonomika, kde křivka nabídky dovozu je téměř dokonale elastická. Druhým případem je „velká“ velká ekonomika, kde křivka nabídky dovozu je téměř vertikální a její elasticita se blíží nule (jedná se pouze o teoretický příklad). V našem případě je velká ekonomika většinou relativně malá, což znamená o něco málo větší, než malá ekonomika. Máme na mysli ekonomiku jako celek takového rozsahu, kde změna její výrobní či spotřební kapacity ovlivní světovou cenu. Nejedná se o jednotlivé firmy, jelikož ty ve většině případů nedisponují dostatečnou tržní silou k ovlivnění světové ceny. Velká ekonomika se rozhodne zavést clo na daný konkrétní výrobek či službu, ať už je důvod zavedení cla jakýkoliv.

Na následujícím obrázku je znázorněna křivka poptávky velké ekonomiky po dovozu D_M daného statku, odvozená z rozdílu mezi domácí poptávkou a domácí nabídkou. Dále zde vidíme křivku nabídky světového dovozu do velké ekonomiky S_W ze zbytku světa. Na základě interakce nabídky a poptávky vznikne v bodě E_1 rovnováha při světové ceně P_W a dovoz je na úrovni M_1 . Takto tedy vypadá situace před zavedením cla.

Zavedením valorického cla ve výši t ve velké ekonomice dojde k posunu a současně k pootočení křivky nabídky dovozu (v domácích cenách), což znamená, že posun nebude rovnoběžný. Důvodem je právě valorické clo – čím vyšší je cena, tím vyšší je částka cla. V tomto případě nastane nová rovnováha v bodě E_2 , kde dojde ke zvýšení ceny ve velké ekonomice na P_D^t a k poklesu světové ceny na P_W^t . Výsledkem zavedení cla ve velké otevřené ekonomice je růst ceny domácí a pokles ceny světové, což znamená, že velká ekonomika je v tomto případě schopna dosáhnout zavedením cla snížení světové ceny.

Výsledný efekt pro velkou ekonomiku jako celek závisí na elasticitě (sklonu) křivky nabídky světového dovozu. V našem případě došlo ke snížení přebytku domácích spotřebitelů o plochu $C_D + b + d$ a státní rozpočet si polepšil o částku znázorněnou obdélníky $C_D + C_F$. Obdélník C_F vyjadřuje část cla, kterou nesou zahraniční výrobci, a obdélník C_D jde na vrub domácích spotřebitelů. Clo je sice nejprve zapláceno dovozci, ten ho ale promítne v rámci zvýšených cen spotřebiteli. Na následujícím obrázku není zřejmé, jak si domácí výrobci polepšili, ale je velmi zřejmé, že zavedení cla v tuto chvíli zlepšilo jejich situaci. Výsledný efekt zavedení cla ve velké ekonomice můžeme vyčíslit jako rozdíl $C_F - (b + d)$. Je – li tedy $C_F > b + d$ (což v našem případě určitě platí), pak si velká ekonomika jako celek zavedením cla polepší, aniž by započítala zvýšený přebytek domácích výrobců. V případě, že by $C_F < b + d$, by si velká ekonomika zavedením cla pohoršila. Takováto situace by nastala v případě,

že by křivka nabídky světového dovozu S_W byla téměř dokonale elastická, čímž by se tedy jednalo o velmi „malou“ velkou ekonomiku.

Obrázek 3: Zavedení cla ve velké otevřené ekonomice

Zdroj: [20]

Velká ekonomika jako celek si může zavedením cla polepšit, ale musíme také uvést, že zavedení cla nebude vždy pro velkou ekonomiku výhodné. Zavedení cla nebude jisté výhodné pro domácí spotřebitele, jelikož na jejich úkor bude docházet ke zvyšování příjmů státního rozpočtu, čímž také bude docházet ke zvyšování míry přerozdělování v ekonomice. Z hlediska obchodních partnerů (v našem případě postižených států) zavedení cla vyvolá odvetná opatření. Světová ekonomika jako celek v tomto případě ztratí trojúhelníky $b + d$ a f . Trojúhelníky b a d představují negativní výrobní efekt cel a negativní spotřební efekt cel. Trojúhelník f vyjadřuje čistou ztrátu přebytku zahraničních výrobců. Tato ztráta se nestává příjmem státního rozpočtu (na rozdíl od plochy C_F) a je nenávratně ztracena. Výsledkem v této situaci je tedy pokles světové ceny, pokles světové výroby a neefektivní využití zdrojů ve světové ekonomice. [12] [20]

5.2.1. Prohibitivní, maximální a optimální clo

V případě vlády a zavedení cla ovšem nastává otázka jakou výši cla zvolit. V teorii z ekonomického hlediska existují tři základní možnosti zavedení cla.

První možností je zavedení tzv. *prohibitivního cla*, a to v případě, že vláda chce snížit dovoz na nulu. Sazba tohoto cla je natolik vysoká, že znemožní jakékoliv dovozy do domácí ekonomiky a ta se v tomto případě stává uzavřenou. Například, pokud je cena v malé

uzavřené ekonomice 100 € a světová cena je 80 €, malá ekonomika se následně otevře a převezme světovou cenu. Ovšem, pokud by vláda zavedla clo vyšší než 25 %, toto clo by se stalo prohibitivním a cena na domácím trhu by se opět vrátila na 100 €.

V druhé možnosti se vláda může pokusit zavést tzv. *maximální clo*, a to v případě, že akcentuje fiskální funkci cla, což znamená, že zdůrazní příjmy státního rozpočtu. Zavedení tohoto cla maximalizuje příjmy státního rozpočtu bez ohledu na cokoliv jiného. Neplatí zde však, že čím vyšší je celní sazba, tím vyšší jsou příjmy pro vládu. Vysoké clo v tomto případě znamená pokles dovozu a je dáno součinem celní sazby t a dovezeného množství M . V tomto případě by vláda musela maximalizovat tento součin, nikoliv pouze celní sazbu.

Úsilím vlády v případě třetí možnosti může také být snaha o maximalizaci celkového efektu pro ekonomiku jako pro celek. V tomto případě by vláda malé ekonomiky žádné clo zavádět neměla, jelikož jsme ukázali, že malá ekonomika jako celek zavedením cla vždy ztrácí. V případě velké ekonomiky by musela nastat maximalizace výše uvedeného rozdílu $C_F - (b + d)$. Vláda by tedy hledala takové celní sazby, při kterých by se mezní přírůstek příjmů rovnal meznímu přírůstku ztrát. Ve velké ekonomice z matematického hlediska lze optimální clo vypočítat jako převrácenou hodnotu cenové elasticity nabídky dovozu S_W . Platí tedy pravidlo, že čím nižší je cenová elasticita nabídky dovozu, tím vyšší je *optimální clo*. Nízká cenová elasticita nabídky dovozu vyjadřuje vysokou míru závislosti zahraničních výrobců na trhu velké ekonomiky. [20]

5.2.2. Efektivní míra celní ochrany

V případě, že vláda zdůrazní ochrannou funkci cla v malé otevřené ekonomice, může se pokusit určovat množství pozitivním efektů pro chráněná odvětví. K tomuto zdůraznění se používá efektivní míra celní ochrany, která vyjadřuje procentuální zvýšení (snížení) přidané hodnoty daného odvětví v důsledku zavedení cla. Přidanou hodnotu si v tomto případě můžeme představit jako rozdíl mezi hodnotou vstupů a výstupů. Efektivní míra celní ochrany se tedy vypočítá podle následujícího vztahu:

$$ERP_i = \frac{VA_i^t - VA_i}{VA_i} * 100 \quad (20)$$

kde, VA_i^t vyjadřuje přidanou hodnotu odvětví (i) po zavedení cla (t) a VA_i vyjadřuje přidanou hodnotu odvětví (i) před zavedením cla.

Pro lepší pochopení aplikace efektivní míry celní ochrany si uvedeme příklad, ve kterém budeme předpokládat, že výrobci stolů nakupují dřevo potřebné k výrobě jednoho stolu za 50 € a stůl prodají za 75 €, což je světová cena stolů. V případě, že by ekonomika byla uzavřená, cena stolu by byla 100 €. Přidaná hodnota tohoto odvětví by tedy činila 25 €. Po zavedení cla do malé otevřené ekonomiky na dovoz stolů ve výši 20 % dojde ke zvýšení ceny na domácím trhu na 90 € a přidané hodnoty na 40 €. Efektivní míra celní ochrany by v tomto případě činila 80 %.

Pokud by ale vláda zavedla stejnou výši cla i na dovoz dřeva, efektivní míra celní ochrany výrobců stolů by činila pouze 20 %, protože by se o tuto procentuální část zvýšila i cena dřeva potřebného k výrobě stolu.

Vláda ale také může zavést pouze clo na dovoz dřeva ve výši 20 %. V případě zavedení tohoto cla by efektivní míra celní ochrany výrobců nábytku byla záporná (- 40 %), protože by došlo ke snížení jejich přidané hodnoty v důsledku růstu ceny vstupu. [20]

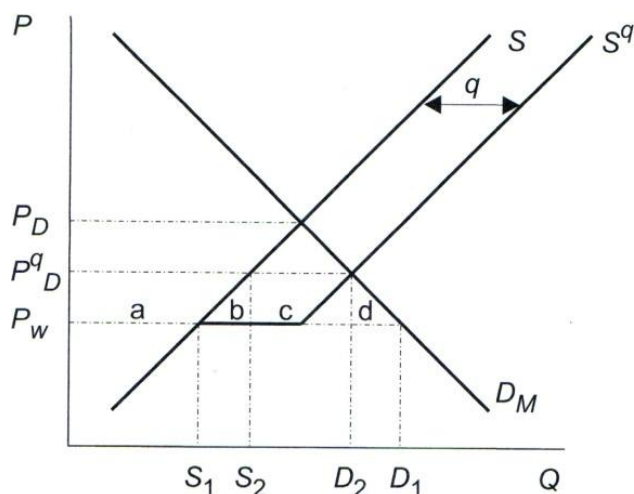
5.3. Zavedení kvóty v malé otevřené ekonomice

Kvóta je kvantitativní omezení dovozu. Jedná se o množství zboží (vyjádřené měrnou jednotkou nebo hodnotou) pro určité období, které je propuštěno do volného oběhu za sníženou celní sazbu. Vláda prostřednictvím kvót podmiňuje dovoz určitých výrobků vydáním tzv. *dovozní licence* v omezeném počtu tak, aby dovoz dané komodity dosáhl předem stanovené hodnoty. Evropská unie používá pojmy smluvní a preferenční celní kvóty. Smluvní kvóty jsou čerpány zbožím, které je dováženo ze všech třetích zemí a preferenční celní kvóty jsou čerpány pouze dováženým zbožím s prokázaným původem z jedné země nebo skupiny zemí, pro kterou je kvóta určena. Kvóty jsou společné pro všechny členské státy Evropské unie (tedy i pro Českou republiku) a obecně je lze rozdělit na dvě skupiny. První skupinou jsou kvóty řízené Generálním ředitelstvím pro daně a celní unii, jejichž čerpání je zajištěno metodou „*First - come, first - served*“ (v České republice nazývanou „Kdo dřív přijde, je dřív na řadě“). Druhou skupinu tvoří kvóty řízené Generálním ředitelstvím pro zemědělství, kde se jedná o kvóty na zemědělské komodity a čerpání těchto licencí je podmíněno předložením licence.

V následujícím příkladu vysvětlíme, že z ekonomického hlediska má celní kvóta velmi podobné dopady pro malou otevřenou ekonomiku, jako clo. Před zavedením kvóty se domácí nabídka rovná S_1 , pokud uvažujeme volné obchodování bez restrikcí. Zbytek domácí poptávky je kryt dovozem ($D_1 - S_1$). V případě, že vláda zavede do malé otevřené ekonomiky

kvótu ve výši q , dojde k omezení celkové nabídky na domácím trhu a dovoz je povolen pouze do výše $S_3 - S_1$. Zahraniční výrobci v tomto případě mají zájem využívat kvótu, pokud cena v domácí ekonomice dosáhne alespoň úrovně světové ceny P_W . Pokud cena této úrovně nedosáhne, klesá zájem zahraničních výrobců při nižších cenách o kvótu a celková nabídka na domácím trhu je dána pouze domácí nabídkou. V případě dosažení ceny na domácím trhu úrovně světové ceny P_W se celková nabídka rozšíří o kvótu a to ve všech případech cen vyšších než P_W . Domácí výrobci již nejsou schopni při dané světové ceně vyprodukovat více, jelikož domácí poptávka je nepokryta v rozsahu $D_1 - S_3$. V tomto případě musí cena vzrůst až do výše P^q_D , kde se posunutá křivka domácí nabídky S^q protíná s domácí poptávkou D_M .

Z následujícího obrázku je patrné, že efekt zavedení kvóty v malé otevřené ekonomice je v podstatě stejný, jako efekt zavedení cla v malé otevřené ekonomice. Existuje zde jediný rozdíl, a to, že obdélník označený písmenem c se v případě zavedení kvóty nestává příjmem státního rozpočtu malé ekonomiky, ale zůstává zahraničním výrobcům, za předpokladu, že se licence budou udělovat zdarma. Toto může stát ošetřit zpoplatněním a vydražením kvóty, pokud bude dražba dostatečně transparentní a konkurenční. Vítězná nabídka by v tomto případě měla dosáhnout částky, která bude odpovídat ploše obdélníku c , protože po odvodu této částky zůstává dovozci přesná částka ve výši světové ceny P_W . V takovémto případě bude výsledný efekt pro malou otevřenou ekonomiku opět ztráta vyjádřená trojúhelníky b a d . [12] [20]

Obrázek 4: Zavedení kvóty v malé otevřené ekonomice

Zdroj: [20]

6. KOMPARACE CLA S JINÝMI PROSTŘEDKY MEZINÁRODNÍ POLITIKY

Clo a kvóta nejsou jedinými nástroji mezinárodní politiky, které mohou ovlivňovat dovoz a vývoz zboží. Mezi další nástroje mezinárodní politiky, které také ovlivňují dovoz a vývoz zboží můžeme zařadit například sankce, exportní dotace, dobrovolná omezení exportu, neviditelné překážky dovozu, vývozní subvence a mnoho dalších. V následujících podkapitolách si některé podrobněji rozvedeme.

6.1. Mezinárodní sankce

Mezinárodní sankce jsou souhrnem omezujících opatření, která používají mezinárodní společenství jako nástroj k udržení nebo obnovení mezinárodního míru a bezpečnosti, k boji proti terorismu a k ochraně základních lidských práv. Tyto sankce mohou být uvaleny na státy třetích zemí nebo také na nestátní subjekty a jednotlivce a mohou zahrnovat například zbrojní embarga, obchodní omezení (zákaz dovozu a vývozu), finanční omezení, omezení vstupu (víza nebo zákazy vstupu) a případně další omezení. [6] [9]

Pro ČR jsou mezinárodní sankce právně závazné a vynutitelné. V našem tématu je pro nás důležitá oblast obchodu a služeb, kde sankce spočívají v omezení nebo zákazu:

- dovozu či koupě zboží, na které se vztahují mezinárodní sankce, jeho prodeje nebo jiného nakládání s ním,
- vývozu, prodeje či umožnění jiného nakládání s českým zbožím subjektu, na které se vztahují mezinárodní sankce (nebo osobě, na kterou se vztahují mezinárodní sankce nebo území, na které se vztahují mezinárodní sankce),
- průvoz českého zboží přes území, na které se vztahují mezinárodní sankce nebo zboží, na které se vztahují mezinárodní sankce přes území České republiky,
- průvozu jiného zboží na území, na které se vztahují mezinárodní sankce nebo zboží určeného subjektu, na které se vztahují mezinárodní sankce (nebo osobě, na kterou se vztahují mezinárodní sankce přes území České republiky),
- jakékoli činnosti, která by mohla podporovat nebo podporuje činnost uvedenou v písmenech a) až d). [28]

6.1.1. AML systems

V praxi lze použít internetové vyhledávání **AML systems**, který je vedoucím poskytovatelem asistenčních služeb a compliance neboli souladu s pravidly v oblastech prevence výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, uplatňování mezinárodních sankcí a v dalších oblastech, které souvisejí s ochranou osobních údajů, ochranou spotřebitele a dalšími oblastmi.

Na své webové stránce poskytuje AML systems zdarma nástroj, který poskytuje možnost ověřit, zda Česká republika uplatňuje vůči klientovi mezinárodní sankce či nikoliv. Ověřovat lze jak právnické, tak i fyzické osoby. Ověřování, zda Česká republika uplatňuje mezinárodní sankce vůči zadané osobě nebo nikoliv provádí tento nástroj tak, že vyhledá zadanou osobu ve dvou závazných seznamech sankcionovaných osob. Prvním seznamem je aktuálně platný konsolidovaný seznam fyzických a právnických osob, na které se vztahují finanční sankce EU a druhým seznamem je aktuálně platné nařízení vlády ČR č. 210/2008 Sb. k provedení zvláštních opatření k boji proti terorismu, ve znění nařízení vlády č. 88/2009 Sb.

Do pole označeného „*Hledat v sankčních seznamech*“ zadáme přesné znění jména a příjmení klienta (v případě právnické osoby zadáme její název), klikneme na „*hledat*“ a chvíli vyčkáme, než dojde k zobrazení požadovaného výsledku. V případě, že se námi vyhledávaná osoba (fyzická i právnická) nachází v některém ze dvou výše zmíněných sankčních seznamech, dojde k zobrazení údajů o všech osobách, které odpovídají našemu hledání. Zkontrolujeme si, zda osoba, kterou jsme vyhledávali, skutečně odpovídá nalezeným záznamům podle dalších identifikačních údajů, které máme k dispozici. Pokud na základě zobrazených výsledků dospějeme k závěru, že se mezinárodní sankce na našeho klienta vztahují, je nezbytné oznámit tohoto klienta a jeho jednání Finančnímu analytickému úřadu Ministerstva financí ČR jako podezřelý obchod. Nezbytné je i oznámení v případě, že k uskutečnění obchodu nedojde nebo náš klient o uskutečnění obchodu pouze jedná. AML systems dále doporučuje, abychom si prostudovali znění konkrétního sankčního opatření, jelikož tím může být podníceno naše další jednání vůči našemu klientovi (například v případě, že budeme nuceni zadržet majetek klienta). [2]

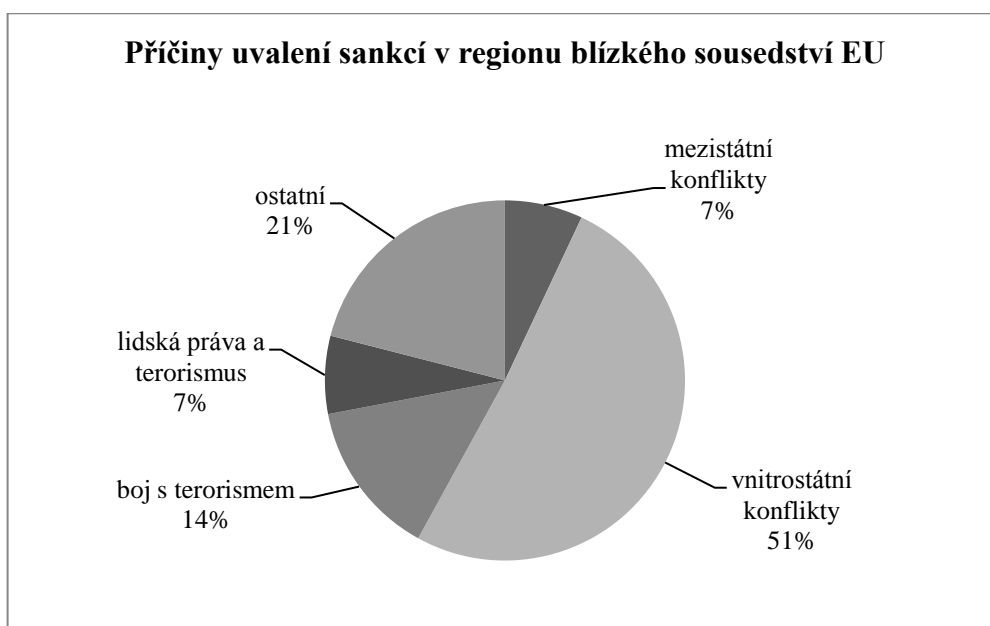
6.1.2. Sankce v ČR a EU a jejich příčiny

Česká republika je povinna řídit se ustanovením zákona č. 69/2006 Sb., o provádění mezinárodních sankcí, které přímo upravuje návaznosti na předpisy EU a OSN nebo přímo aplikuje nařízení. V minulosti došlo k zákazu dovozu některých polských potravin na naše území nebo k uvalení embarga na některé výrobky dovážené z Číny, které obsahovaly mléko kontaminované melaminem. Na Českou republiku bylo v minulosti také uvaleno embargo v oblasti metanolové kauzy, která spočívala v pančování alkoholu a způsobila smrt několika osob a zákaz dovozu alkoholu vyrobeného a distribuovaného v ČR, které zavedlo Slovensko. Úprava mezinárodních sankcí v ČR plně odpovídá užívaným sankcím EU a OSN. Tyto sankce ČR ve většinové míře sama aplikuje.

EU klade důraz na sankce hospodářské (zákaz vývozu nebo dovozu konkrétních druhů zboží, zákaz poskytování finanční a technické pomoci, zmrazení hospodářských zdrojů a finančních prostředků), zbrojní a omezující některé konkrétní skupiny a subjekty (například teroristická organizace ETA). Z tohoto pohledu EU vytváří značnou aktivitu v oblasti mezinárodních sankcí, ovšem sama závazně užívá usnesení Rady bezpečnosti OSN.

Usnesení OSN mají především mírovou povahu. Embarga jsou užívána především na dovoz a vývoz vojenských, biologických a chemických materiálů a výrobků do a ze zemí uvedených v sankčních listech. Toto usnesení je závazné a platí pro všechny členy OSN, kterými jsou všechny země na planetě. [15]

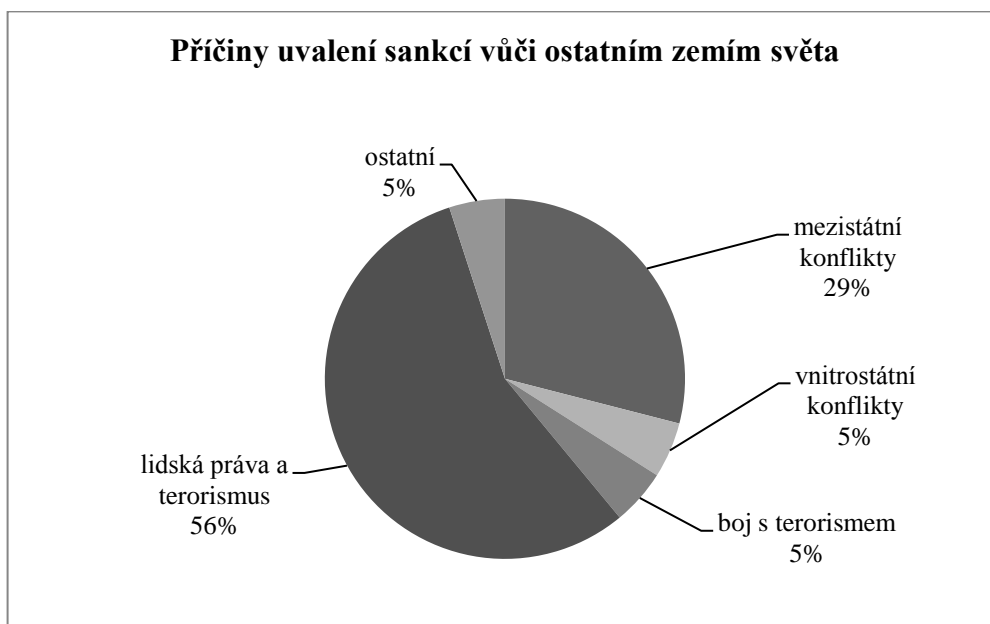
Příčiny uvalení sankcí EU jsou velmi rozdílné, což je vidět na následujících grafech. Na prvním grafu, který je regionálně zaměřen můžeme vidět nejvyšší zacílení na sankce, které předcházejí vnitrostátním konfliktům, kdežto na druhém grafu, který je zaměřen na vzdálenější teritoria, je vidět, že sankce jsou zaměřeny především na nerespektování lidských práv.

Obrázek 5: Příčiny uvalení sankcí v regionu blízkého sousedství EU

Zdroj: [3]

Blízké sousedství Evropské Unie zahrnuje evropské nečlenské státy, dále Alžírsko, Egypt, Izrael, Palestinskou samosprávu, Jordánsko, Libanon, Libyi, Maroko, Sýrii a Tunisko. [3]

Obrázek 6: Příčiny uvalení sankcí vůči ostatním zemím světa

Zdroj: [3]

Z celkového počtu uvalených sankcí EU je vidět, že EU představuje roli regionálního hráče, což značí, že Unie uvalila 11 sankcí na evropský kontinent, 9 sankcí na Afriku, 4 sankce na Blízký východ a 4 sankce na Asii. [3]

6.1.3. Problematické státy v oblasti mezinárodních sankcí

V ČR je od 1. ledna 2017 pověřen Finanční analytický úřad vnitrostátní koordinací při provádění mezinárodních sankcí. Po vstupu ČR do EU mají všichni její občané, ale také i ti, kteří se zdržují nebo působí na jejím území, povinnost dodržovat právní předpisy ES. Mezi tyto předpisy se řadí nařízení a rozhodnutí, kterými EU stanoví sankce vůči některým „*problematickým*“ oblastem. Těmito oblastmi jsou například Írán, KLDR, Sýrie, Súdán, Libérie, Barma nebo Pobřeží Slonoviny. Případně mohou být sankce stanoveny i proti některým konkrétním osobám nebo organizacím, kterými jsou například samotná Al – Kajdá nebo hnutí Talibán, či vůdce Al – Kajdá Ayman al – Zawahiri. [9]

6.1.3.1. KLDR

Rada EU přijala dne 27. května 2016 nařízení (účinné od 29. května 2016) o zpřísnění sankcí vůči Severní Koreji. Zakazují se dodávky, prodej nebo převod dalších věcí, materiálů a vybavení, které souvisí se zbožím a technologiemi dvojího užití do KLDR. Dále dochází k zákazu investic ze strany KLDR a jejich státních příslušníků na území podléhajícím jurisdikci členských států EU, a také k zákazu investice ze strany státních příslušníků nebo subjektů EU v KLDR. V oblasti dovozu dochází k zákazu dovážení luxusního zboží z KLDR, jakož i k zákazu poskytování finanční podpory obchodu s KLDR (udělování vývozních úvěrů, záruk nebo pojištění osobám nebo subjektům zapojeným do takového obchodu), která by mohla přispět k programům KLDR v oblasti jaderných zbraní nebo balistických raket nebo k jiným zakázaným činnostem či k obcházení stanovených zákazů.

Od 1. března 2017 dochází k zpřísnění dosavadních omezujících opatření (mezinárodních sankcí) vůči KLDR. Zákaz dovozu mědi, niklu, zinku a stříbra byl doplněn o zákaz dovozu soch, plavidel a vrtulníků z KLDR. Došlo také ke zpřísnění zákazu v odvětví dopravy. V oblasti financí došlo u úvěrových a finančních institucí v EU k jakémukoliv převodu finančních prostředků do a z KLDR (nejsou – li takové převody výslovně povoleny předem) a k zákazu otevírání nových účtů vůči KLDR, z důvodu redukce počtu stávajících bankovních účtů diplomatických misí, konzulárních úřadů a jejich severokorejských členů a to na 1 bankovní účet na 1 misi (úřad) KLDR či na jejich člena. Nově dochází také k zákazu pronájmu či jakéhokoli jiného zpřístupnění nemovitosti osobám, subjektům či orgánům vlády KLDR, pokud se nejedná o diplomatické nebo konzulární účely. Spadá sem i přímý nebo nepřímý pronájem nemovitostí od osob, subjektů nebo orgánů vlády KLDR. [9]

6.1.3.1. Ukrajina

Dne 6. března 2014 Rada EU zveřejnila v Úředním věstníku EU nařízení č. 208/2014, o omezujících opatřeních vůči některým osobám, subjektům a orgánům vzhledem k situaci na Ukrajině a následně dne 17. března 2014 zveřejnila nařízení č. 269/2014, o omezujících opatřeních vzhledem k činnostem narušujícím nebo ohrožujícím územní celistvost, nezávislost a svrchovanost Ukrajiny. Došlo ke zmrazení veškerých finančních prostředků a hospodářských zdrojů, které patřily osobám, subjektům a orgánům zodpovědným za zpronevření ukrajinských státních prostředků a za porušení lidských práv na Ukrajině. Pokud nedošlo k zmrazení těchto prostředků, došlo alespoň k zamezení v přístupu k takovým zdrojům a prostředkům.

Následně dne 12. září. 2014 Rada EU zveřejnila v Úředním věstníku EU předpisy, které zesílily současné mezinárodní sankce v souvislosti s událostmi na Ukrajině zejména vůči subjektům v Rusku. Jednalo se o rozšíření seznamu subjektů, o 24 fyzických osob, kterým byly zmrazeny finanční prostředky a o rozšíření seznamu podniků, se kterými byl omezen či dokonce zakázán obchodní styk. V Oblasti financí došlo k omezení obchodu s cennými papíry s některými bankami a toto omezení bylo rozšířeno i na cenné papíry se splatností do 30 dnů (nejen na cenné papíry se splatností do 90 dnů). [9]

6.1.3.1. Rusko

FAÚ společně s MPO předložilo informace o postupu vývozu, na které dopadají nově vyhlášené mezinárodní sankce EU účinné od 1. srpna 2014. Jedná se o zákaz prodávat, dodávat, převádět nebo vyvážet zboží a technologie dvojího užití do Ruska, v případě, že by tyto položky mohly být použity pro vojenské účely nebo pro vojenské koncové uživatele. Jedná se především o zbraně, střelivo, vojenská vozidla, vojenské vybavení, polovojenské vybavení a náhradní díly do Ruska. Uvedené zákazy se nevztahují na vývoz zboží a technologií pro kosmické odvětví, nevojenské použití nebo pro nevojenské koncové uživatele. Vývozce musí získat povolení k vývozu do Ruska na zboží vhodné pro ropný průmysl, pro průzkum a těžbu ropy v hlubinných vodách nebo pro arktický průzkum, a to bez ohledu na to, zda pochází z Unie či nikoliv.

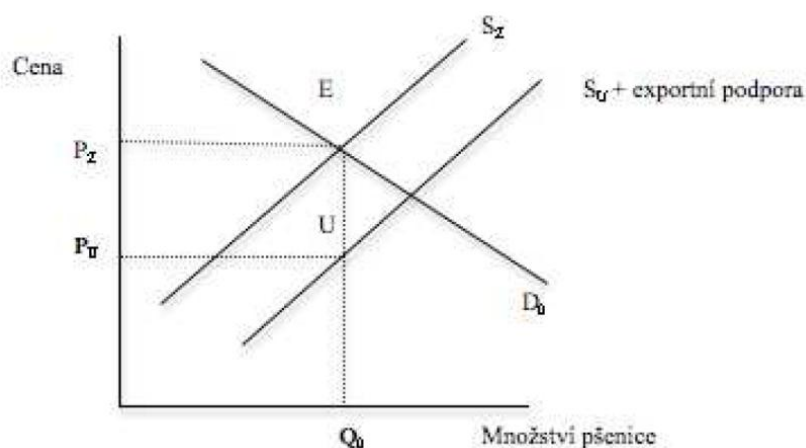
V oblasti financování a finanční výpomoci se zakazuje poskytovat tuto pomoc v souvislosti se zbožím a technologiemi na společném vojenském seznamu, tedy, které by mohly být zcela nebo z části určeny pro vojenské použití nebo pro vojenské koncové uživatele. Do oblasti financí spadá i zákaz přímého či nepřímého nákupu nebo prodeje převoditelných cenných papírů a nástrojů peněžního trhu se splatností delší než 90 dnů. [9]

6.2. Exportní dotace

Exportní dotace jsou prostředky, které využívá stát, aby podpořil konkurenceschopnost svých vývozců na mezinárodních trzích. Pokud stát dotuje (podporuje) své exportéry, dovoluje jim přijít na trh s nižší cenou a tím omezuje příležitosti jiných světových vývozců, kteří exportují bez dotací.

Nejvíce exportních dotací využívají vyspělé státy, nikoli státy rozvojové či méně rozvinuté, což je dáno tím, že většina produktivního obyvatelstva rozvojového světa se věnuje především zemědělství (v tomto sektoru pracuje okolo 60 % obyvatel), oproti tomu v rozvinutých ekonomikách se počet pracujících obyvatel pohybuje pod 5 %. Zaostalejší země jsou na rozdíl od rozvinutých ekonomik v nevýhodě, protože nemají prostředky na dotace vývozců zemědělských produktů.

Na následujícím příkladu si vysvětlíme použití exportní dotace. Na světovém trhu mají obchodníci zájem o určité množství Q_0 (2 000 tun). Představme si, že jsme exportérem pšenice ze Zimbabwe a na světovém trhu můžeme ostatním obchodníkům nabídnout požadované množství pšenice Q_0 (2 000 tun) za cenu P_z (200 USD/tuna). Proti nám stojí náš konkurent, exportér pšenice ze Spojených států amerických, který však dostává podporu od vlády na vývoz své pšenice. Díky podpoře státu se americkému vývozci výrazně snížily náklady na vývoz a může ostatním obchodníkům nabídnout požadované množství Q_0 (2 000 tun) za nižší cenu P_u (150 \$/tuna). Jelikož v našich pšenicích není žádný rozdíl, tak obchodníkovo rozhodnutí bude, že nakoupí raději pšenici od našeho amerického konkurenta, z důvodu, že zaplatí nižší cenu a vyjde ho zboží levněji. [21]

Obrázek 7: Exportní podpora v zemědělství

Zdroj: [21]

6.2.1. Exportní strategie ČR 2012 – 2020

Česká republika je malá otevřená ekonomika, pro kterou export znamená nutnou podmínku dlouhodobé a udržitelné prosperity a hospodářského růstu. Exportní odvětví v této zemi jsou podle celé řady analýz důležitá pro zvyšování produktivity a konkurenceschopnosti ekonomiky. Export má pozitivní vztah k růstu HDP i k růstu zaměstnanosti.

Doposud se exportní úspěchy ČR odvíjely především z maximálního využití naší polohy a z relativně levné, kvalifikované pracovní síly. Naše firmy jsou úspěšné a ceněné společnostmi ze zemí EU 15, kam míří více než 64% českého exportu. V současnosti jsou výhody ČR do jisté míry vyčerpané a ČR tím výrazně zaostává oproti vyspělým zemím.

Exportní strategie ČR je postavena na třech pilířích, kterými jsou zpravodajství pro export, rozvoj exportu a rozvoj obchodních příležitostí. První pilíř, tedy zpravodajství pro export, se zaměřuje na budování informačních zdrojů, databází a nástrojů pro rozvoj exportu. Obsahuje 4 základní činnosti státu, kterými jsou zjednodušení přístupu k informacím pro export, obchodní kontakty a statistiky, zpravodajství o trzích a analýzy trhů a infrastruktura a lidské zdroje pro export. Cílem tohoto pilíře je snížit bariéry exportu plynoucí z nedostatku informací, které mají čeští exportéři k dispozici o zahraničních trzích, o možnostech omezení rizik spojených s exportem a o příležitostech na zahraničních trzích. V ČR tento pilíř podporují například zastupitelské úřady ČR v zahraničí, Zelená linka pro export, CzechTrade, CzechInvest a mnoho dalších institucí.

Druhým pilířem je rozvoj exportu, který je zaměřený na rozvoj exportování jako takového a na služby, které mají k exportu přispět. Obsahem tohoto pilíře jsou 4 proexportní činnosti, a to připravenost na export a exportní vzdělávání, poradenství pro export, exportní financování a exportní ekosystém. Cílem pilíře je vytvořit pro české podniky co nejpríznivější podmínky pro export, povzbuzovat exportní apetit těchto podniků a přimět potencionální exportéry, aby začali s exportem. Na realizaci tohoto pilíře se podílí především CzechTrade svými asistenčními službami.

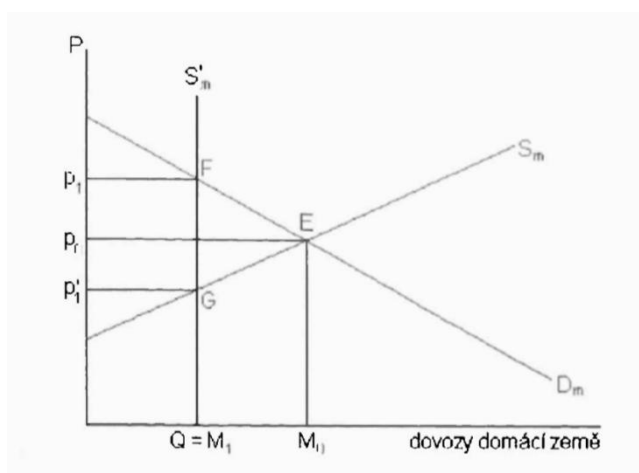
Posledním pilířem je rozvoj obchodních příležitostí, který se zaměřuje na zprostředkování přímého kontaktu mezi exportéry a jejich zahraničními partnery, na marketingové aktivity a na opatření zaměřené na tuzemské i zahraniční investory. Cílem tohoto pilíře je prostřednictvím vzájemného kontaktu a budováním dobré obchodní značky ČR na světových trzích pro české exportéry otevřít dveře na mimoevropské trhy a posílit jejich pozici v rámci globálních produkčních řetězců. V tomto pilíři má významnou roli hlavně Ministerstvo průmyslu a obchodu, dále také CzechInvest, EGAP, ČEB. [18]

6.3. Dobrovolná omezení exportu

Dobrovolná omezení exportu představují dohodu mezi vyvážející a dovážející zemí, podle které se vyvážející země dobrovolně zaváže, že nepřekročí určitý limit množství výrobků určených do dovážené země. Tato omezení jsou většinou uvalena na žádost dovážející země. Pro dovážející zemi je toto velmi nákladné, dokonce nákladnější než clo, které by dovoz omezilo o stejnou úroveň. Jednou z nejdůležitějších příčin je to, že příjem, který by získala vláda při uvalení cla, případně v tuto chvíli zahraničním firmám.

Tato omezení zahrnují množství dovozní omezení, vyrovnávací dovozní dávky, minimální dovozní ceny, dovozní licence, které jsou vydávány podle volného uvážení licenčních orgánů, dobrovolná vývozní omezení, netarifní opatření, která jsou udržována prostřednictvím státních obchodních podniků a další opatření stanovená podle Všeobecné dohody o clech a obchodu z roku 1947. [23]

Na následujícím grafu, pro lepší pochopení situace, můžeme vidět, že v situaci volného zahraničního obchodu se rovnováha nachází v bodu **E**. V tomto bodu protíná křivka poptávky domácích subjektů po dováženém zboží zahraniční země (D_m) křivku nabídky dováženého zboží zahraniční zemí (S_m). Dovozy jsou v této situaci realizovány za světovou cenu P_0 a v objemu M_0 . V případě, že zahraniční země na své vývozy uvalí dobrovolně omezení, dojde k tomu, že umožní exportovat do domácí země pouze množství M_1 a následně dojde ke změně křivky nabídky do vertikální polohy (S'_m). Nová rovnováha nastane tedy v bodu **F**, což znamená, že dovoz do domácí ekonomiky bude realizován za cenu P_1 a pouze v objemu povolené výše zahraničního vývozu do domácí ekonomiky M_1 . [20]

Obrázek 8: Dobrovolné omezení exportu

Zdroj: [8]

Rozdíl mezi zavedením dovozního cla a dobrovolným omezením exportu spočívá v tom, že pokud by došlo k uvalení cla ve výši $P'_1 - P_1$, dovozy by byly ve stejném objemu, jako v případě dobrovolných omezení exportu zahraniční zemí (M_1). Cena P'_1 by v tomto případě představovala cenu dovozů a cena P_1 by vyjadřovala prodejní cenu, která by zachycovala také navýšení dovozní ceny o uvalené clo. První rozdílný znak obou těchto omezení je to, že clo uvaluje dovážející země, kdežto dobrovolné omezení exportu uvaluje vyvážející země. Další a důležitější rozdílný znak je skutečnost, že v případě uvalení cla dovážející země získá výnos domácí ekonomika a to v podobě plochy $P'_1 - P_1 \cdot F \cdot G$, zatímco v případě uvalení dobrovolného omezení exportu veškerou rentu získá zahraniční vyvážející země. [8]

V minulosti byla dobrovolná omezení vývozu využívána především v obchodě s automobily, ocelí, polovodiči a textilem a byla označována jako šedá zóna Všeobecné dohody o clech a obchodu. K 1. lednu 2005 jsou dobrovolná omezení vývozu zcela zakázána.

6.4. Neviditelné překážky dovozu

Neviditelné neboli také technické překážky dovozu zahrnují různé státem určené normy, kvalitativní parametry, certifikáty jakosti, předpisy a povinnosti (technické, zdravotní, ekologické), které je nutné při dovozu dodržovat. Stanovují se pro dovážené zboží a vytvářejí se jimi racionálně odůvodněné bariéry, které brání vstupu zahraničního zboží na domácí trh. V České republice jsou k tomuto účely zřízeny dvě speciální instituce, a to Česká exportní banka nebo Exportní garanční a pojišťovací společnost.

V případě certifikátů jakosti se jedná o takové certifikáty, které specifikují, aby do země bylo dováženo pouze kvalitní zboží, které má tuto kvalitu potvrzenou certifikátem. Jednotlivé certifikáty jsou vydávány státními zkušebnami jakosti nebo specializovanými institucemi na kontrolu jakosti. Rozeznávají se dva typy jakostních certifikátů, kterými jsou certifikáty národního významu a certifikáty mezinárodního významu. Pro prodávajícího a kupujícího je v obchodní smlouvě vždy důležité, aby se dohodli, jaký typ certifikátu bude požadován.

Obecně technické překážky dovozu představují předpisy, které se týkají především rozměru výrobku, jeho názvu, balení a kvality, bezpečnosti a funkčnosti, zkoušek a zkušebních metod, symbolů a označování a technických norem a předpisů. Tyto překážky mohou být odstraněny dvěma způsoby. Prvním způsobem jsou *harmonizační předpisy*, které upravují otázky veřejného zájmu týkající se například ochrany zdraví, bezpečnosti, ochrany životního prostředí a ochrany spotřebitele. Tyto předpisy jsou vydávány především v souvislosti se složením výrobků a jejich balení. Druhým způsobem je i tzv. *systém*

vzájemného uznávání, který také významně přispívá k odstraňování technických překážek a to v případech, kdy členský stát, do kterého se dováží zboží, uzná technické normy státu, ze kterého zboží pochází. [11] [19]

6.5. Vývozní subvence

Mezi vývozní subvence lze zařadit například **státní podporu vývozu** ve formě vývozních premií, přímých dotací stanovených pevnou částkou na prokázané vyvážené subvencované zboží, a také **daňové odpočty** ve formě nepřímých dotací, které spočívají ve snížení či obnovení státních daní, dávek, poplatků, cel, jimiž byly vyvážené výrobky zatíženy během výroby. [12]

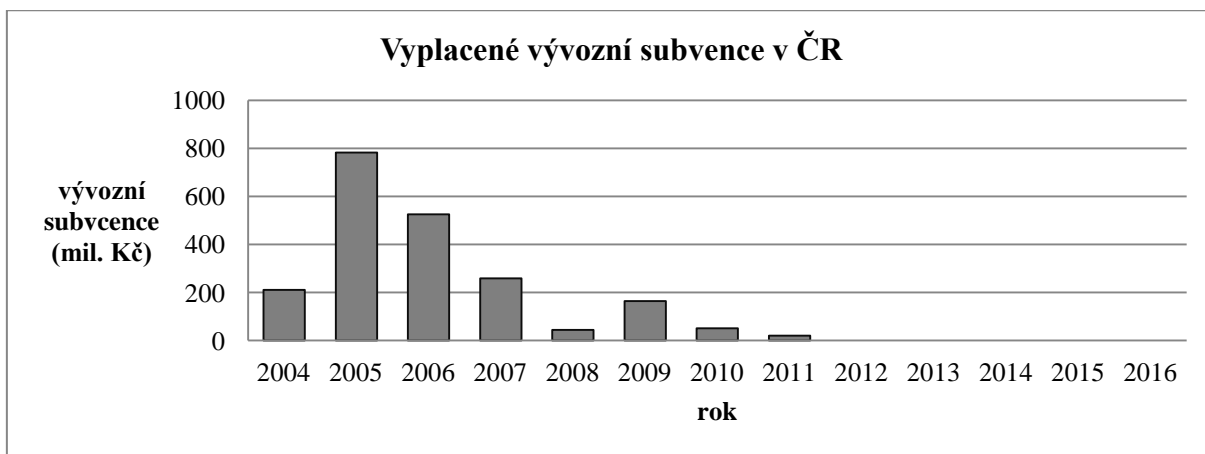
Státní podpora vývozu představuje souhrn opatření, kterými stát pomáhá vývozu domácího zboží tím, že zvyšuje jeho schopnost konkurence na zahraničních trzích. Účelem této státní podpory je získat v rámci mezinárodní soutěže co největší konkurenční výhody pro svůj region. V národním hospodářství vedou tato státní opatření ke zvýhodnění podniků či odvětví, která se podílejí na vývozu zboží. Veškeré vynaložené náklady na tuto vývozní expanzi nese v tomto případně státní pokladna neboli státní rozpočet.

V současné době jsou vývozní subvence v zemědělském obchodu na základě smlouvy se Světovou obchodní organizací zakázány a od roku 2013 zcela zrušeny, kromě těch vývozních subvencí, které existovaly před uzavřením Dohody o zemědělství a jsou zdokumentovány v závazkových listinách států. Zrušení vývozních subvencí se odráží v nově reformované společné zemědělské politice Evropské unie.

Tabulka 2: Přehled vývozních subvencí vyplacených v ČR od r. 2004 do r. 2013

rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Kč (mil.)	210,85	782,1	525,6	258	43,25	163,8	50,23	20,01	3,6	0,43

Zdroj: [1]

Obrázek 9: Graf popisující roční přehled vývozních subvencí vyplacených v ČR

Zdroj: vlastní zpracování

V rámci reformy Společné zemědělské politiky v období 2014 až 2020 jsou vývozní subvence brány jako součást tzv. *záchranné sítě*. Poskytovány budou pouze v případě, pokud dojde k náhlému výkyvu cen nebo jiným nenadálým okolnostem, které naruší trh a jejich dopady budou přetrvávat nebo se zhoršovat. Všechny sazby těchto subvencí jsou proto od července roku 2013 stanoveny na nulové úrovni.

Z uvedeného grafu vyplývá, že v letech 2004 – 2012 bylo v České republice na vývozních subvencích vyplaceno přes dvě miliardy Kč. V době, kdy Česká republika vstoupila do Evropské unie, bylo možno čerpat vývozní subvence na více než 250 zemědělských položek kombinované celní nomenklatury, kdežto v současné době, tedy od poloviny roku 2013 můžeme žádat pouze o vývozní subvence na 3 položky první skupiny živočišných produktů (drůbeží maso), a to pouze při vývozu do omezeného počtu třetích zemí. [1]

6.6. Výhody a nevýhody prostředků mezinárodní politiky

Závěrem praktické části lze říci, že všechny prostředky mezinárodní politiky jsou nějakým způsobem účinné a mají své výhody i nevýhody. Dobrovolná omezení vývozu (zakázána k 1. lednu 2005) a vývozní subvence (zrušeny od roku 2013) již nemají vliv na ekonomiku EU ani ČR. V případě ostatních nástrojů mezinárodní politiky (mezinárodní sankce, exportní dotace a neviditelné překážky dovozu) zmíněných v předchozí kapitole této práce můžeme říci, že mají určitý vliv na ekonomiku EU (konkrétně i na ekonomiku ČR) a přinášejí určité výhody a nevýhody.

V případě mezinárodních sankcí se jedná o omezení nebo o přímý zákaz dovozu, vývozu, koupě, prodeje či průvozu zboží. Nevýhodou v tomto případě je, že na základě těchto omezení dochází k nižším příjmům do státního rozpočtu, což výrazně ovlivňuje ekonomiku daného

státu. Na druhou stranu mají tato omezení i své výhody, kterými jsou embargo (především zbrojní), která zabraňují ať už vnitrostátním, tak i mezistátním konfliktům, čímž dochází ke zmírnění terorismu a zajištění bezpečnosti státu.

Druhým zmíněným prostředkem mezinárodní politiky byly exportní dotace, které napomáhají vývozu zboží. Výhodou těchto exportních dotací je, že snižují cenu zboží na trhu a tím omezují příležitosti jiných vývozců na trhu, kteří exportují bez dotací. Tyto exportní dotace jsou výhodné především v oblasti zemědělství. Pro ČR mají exportní dotace výhodu v tom, že ovlivňují růst HDP (na základě poskytnutí dotace a snížení ceny zboží) a růst zaměstnanosti. Dále poskytnutím exportní dotace dochází ke zvyšování produktivity a konkurenceschopnosti, což ČR hodlá prohlubovat a udržovat prostřednictvím své exportní strategie 2012 – 2020.

Posledním prostředkem mezinárodní politiky uvedeným v této práci byly neviditelné překážky dovozu (normy, kvalitativní parametry, certifikáty jakosti, předpisy a povinnosti), které podporují vznik bariér zabráňujících vstupu zahraničního zboží na domácí trh. V případě této bariéry je tedy velikou nevýhodou pro ekonomiku EU (i ekonomiku ČR) příjem do státního rozpočtu, který je nižší, než v případě, kdyby takovéto bariéry neexistovaly. Konkrétně v případě certifikátů jakosti se jedná o nižší příjem do státního rozpočtu z důvodu, že tyto certifikáty specifikují, aby do země bylo dováženo pouze kvalitní zboží, jehož kvalita je potvrzena tímto certifikátem. Certifikáty tedy způsobují, že do státního rozpočtu plynou pouze příjmy z tohoto kvalitního zboží, nikoliv z veškerého zboží, které by mohlo být dováženo na území dané země (v našem případě tedy ČR). Na druhou stranu je tedy ale zaručeno, že na základě těchto certifikátů bude na území dané země dováženo pouze kvalitní zboží s dlouhodobou zárukou trvanlivosti a technické výdrže.

Clo je vlastně povinná dávka, která se vybírá ze zboží při přechodu celní hranice, ať už při dovozu či při vývozu. Jedná se tedy o určitý stálý příjem do státního rozpočtu, který má výrazný vliv na ekonomiku, čímž zajišťuje stále a vyšší příjmy do státního rozpočtu. V případě porovnání cla s ostatními prostředky mezinárodní politiky, je clo jednoznačně nejvýznamnějším a nejúčinnějším prostředkem, který ovlivňuje ekonomiku dané země a celkově její rozpočet.

Dle mého vlastního názoru bych určitě volila jako nejúčinnější prostředek mezinárodní politiky clo (zajištění dostatečných a stálých příjmů do státního rozpočtu) v kombinaci s exportními dotacemi, které tyto příjmy do státního rozpočtu výrazně podporují a přispívají k efektivnější ekonomice dané země.

ZÁVĚR

V mé bakalářské práci jsem se věnovala clu jako prostředku mezinárodní politiky. Od jeho historického vzniku na našem území až do současnosti, z hlediska vývoje celního režimu spojeného s vývojem právních předpisů z oblasti celnictví. Tyto právní předpisy a jejich vývoj měly obrovský vliv na dovoz a vývoz zboží na našem území a také na příjmy získávané do rozpočtů.

Cílem bakalářské práce bylo identifikování případů využití cla jako prostředku mezinárodní politiky jak v malé otevřené ekonomice, tak ve velké otevřené ekonomice v nejnovější historii, což bylo provedeno pomocí teoretického popisu s následným grafickým vyjádřením. Pro lepší pochopení využití cla v otevřené ekonomice nám pomohl obecný popis cla z hlediska jeho druhů, významu a funkcí. Následně jsme porovnali zavedení cla a kvóty do ekonomiky, kdy po porovnání těchto dvou veličin můžeme konstatovat, že výsledný efekt jejich zavedení je téměř stejný.

V jedné z částí mé práce jsme se dozvěděli něco o aktuálních příjmech celní správy České republiky a celkových příjmech z cla do státního rozpočtu ČR, které tvoří vždy 25% z celkové přijaté částky z cla z dovozu zboží. Zavedení jiných nástrojů mezinárodní politiky má tedy obrovský vliv na výši příjmů (snížení či zvýšení) do rozpočtů celních správ jednotlivých zemí.

V závěru práce jsme se dozvěděli něco o dalším cíli této práce, a to o komparaci účinnosti využití cla jako prostředku mezinárodní politiky s účinností jiných prostředků mezinárodní politiky, kterými jsou například mezinárodní sankce, exportní dotace, dobrovolná omezení exportu, neviditelné překážky dovozu a také vývozní subvence. Na základě této komparace můžeme říci, že aplikací těchto nástrojů dochází k výrazné změně ve zvýšení či snížení příjmů z cla do rozpočtu celní správy ČR a následně do státního rozpočtu EU. Ke snížení příjmů dochází například aplikací mezinárodních sankcí, na základě kterých jsou uvaleny zákazy na dovoz či vývoz zboží, a to má následný vliv na výši příjmů do rozpočtu. Na konkrétních příkladech jednotlivých zemí jsme si ukázaly, jaké zákazy mohou existovat z hlediska mezinárodních sankcí. Veliký podíl na zvýšení příjmů z cla do rozpočtů celní správy mají vliv exportní dotace a vývozní subvence. Na základě státních podpor exportu dochází k vyšším příjmům do rozpočtů jednotlivých zemí. Celkově tedy můžeme říci, že ostatní nástroje mezinárodní politiky ovlivňují ekonomiku výrazným způsobem.

POUŽITÁ LITERATURA

- [1] AGRIS. *Vývozní subvence v ČR* [online]. 2000 [cit. 2017-04-17]. Dostupné z: <http://www.agris.cz/clanek/180158/vyvozni-subvence-v-cr>
- [2] AML systems: *Ověřování mezinárodních sankcí* [online]. c2011 - 2013 [cit. 2017-05-29]. Dostupné z: <http://www.amlsystems.cz/sankce>
- [3] BICC. *Hard Measures by a Soft Power?* [online]. 2005 [cit. 2017-05-31]. Dostupné z: http://www.pcr.uu.se/digitalAssets/67/c_67097-1_1-k_paper45.pdf
- [4] BRODESSER, Slavomír. *Celnictví v Československu: minulost a přítomnost*. Praha: Naše vojsko, 1982.
- [5] CELNÍ SPRÁVA ČR: *Clo* [online]. 2017 [cit. 2017-04-17]. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz/cz/clo/Stranky/default.aspx>
- [6] CELNÍ SPRÁVA ČR: *Mezinárodní sankce* [online]. 2014 [cit. 2017-04-17]. Dostupné z: https://www.celnisprava.cz/cz/dalsi-kompetence/ochrana-spolecnosti-a-zivotniho-prostredi/Documents/sankce_cs.pdf
- [7] CELNÍ SPRÁVA ČR: *Výroční zprávy* [online]. [cit. 2017-04-17]. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz/cz/statistiky/Stranky/vyrocnizpravy.aspx>
- [8] DOBROVOLNÝ, Jan. *Teorie protekcionismu a obchodní politika EU*. Praha, 2007. 75 s. Bakalářská práce. Karlova univerzita, Fakulta sociálních věd. Vedoucí práce Doc. Ing. Vladimír Benáček, CSc.
- [9] FINANČNÍ ANALYTICKÝ ÚŘAD. *Mezinárodní sankce* [online]. 2017 [cit. 2017-04-17]. Dostupné z: <http://www.financnianalytickyyurad.cz/mezinarodni-sankce.html>
- [10] FOJTÍKOVÁ, Lenka. *Zahraničně obchodní politika ČR: historie a současnost (1945-2008)*. Praha: C.H. Beck, 2009. Beckova edice ekonomie. ISBN 978-80-7400-128-4.
- [11] HRBKOVÁ, Jana. *Společenské vědy pro techniky: ekonomie, právo, politologie*. Praha: Grada Publishing, 2015. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-5588-5.
- [12] KALÍNSKÁ, Emilie. *Mezinárodní obchod v 21. století*. Praha: Grada, 2010. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-3396-8.
- [13] KÁRNÍK, Miroslav. *Clo a celní politika od A do Z*. Olomouc: ANAG, c2012. Právo (ANAG). ISBN 978-80-7263-779-9.

- [14] KOUŘIL, Oldřich. *Historie a vývoj celního práva a celní správy v českých zemích*. Brno, 2009. 41 s. Bakalářská práce. Právnická fakulta Masarykovy univerzity. Vedoucí práce JUDr. Dana Šramková, Ph.D.
- [15] LABUDA, Jan. *Praní špinavých peněz z pohledu nadnárodní korporace*. Brno, 2015. 46 s. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta. Vedoucí práce JUDr. Dana Šramková, Ph.D.
- [16] MAINUŠ, František a Jan JANÁK. *Historie celnictví v ČSSR*. Praha: Naše vojsko, 1977.
- [17] MASTELOVÁ, Tereza. *ČR – malá otevřená ekonomika*. Brno, 2011. 40 s. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Ekonomicko-správní fakulta. Vedoucí práce Prof. Ing. Antonín Slaný, CSc.
- [18] MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU: *Exportní strategie ČR 2012 - 2020* [online]. 2012 [cit. 2017-04-23]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz//dokument103015.html>
- [19] MULAČOVÁ, Věra a Petr MULAČ. *Obchodní podnikání ve 21. století*. Praha: Grada, 2013. Finanční řízení. ISBN 978-80-247-4780-4.
- [20] NEUMANN, Pavel, Pavel ŽAMBERSKÝ a Martina JIRÁNKOVÁ. *Mezinárodní ekonomie*. Praha: Grada, 2010. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-3276-3.
- [21] SVĚTOVÁ OBCHODNÍ ORGANIZACE. *Exportní podpory v zemědělství* [online]. 2010 [cit. 2017-04-17]. Dostupné z: <https://www.amo.cz/wp-content/uploads/2016/01/PSS-Exportn%C3%AD-podpory-v-zem%C4%9Bd%C4%9Blstv%C3%AD-WTO.pdf>
- [22] ŠTRACH, Pavel. *Mezinárodní management*. Praha: Grada, 2009. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-2987-9.
- [23] ŠTĚRBOVÁ, Ludmila. *Mezinárodní obchod ve světové krizi 21. století*. Praha: Grada, 2013. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-4694-8.
- [24] Zákon č. 36/1953 Sb., celní zákon.
- [25] Zákon č. 44/1974 Sb., celní zákon, ve znění pozdějších předpisů.
- [26] Zákon č. 113/1997 Sb., Novela celního zákona.
- [27] Zákon č. 185/2004 Sb., o Celní správě České republiky.

[28] Zákon č. 69/2006 Sb., o provádění mezinárodních sankcí.